БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК, АЗИЗ ОНАЛАР, МЕҲРИ ДАРЁ ОПАЛАР, ДИЛДОР СИНГИЛЛАР!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 8 март
ПАЙШАНБА
№ 56 (4.850)

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

СОВЕТ ХОТИН-ҚИЗЛАРИГА

Азиз хотин-қизлар!

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети Сизларни умумий ёрқин баҳор байрамимиз — Халқаро хотин-қизлар куни 8 Март билан самимий табриклайди.

Сизлар оила ва фарзандлар тўғрисида, мамлакатнинг ва бутун сайёранинг фаровонлиги ҳақида тинмай ғамхўрлик қилмоқдасизлар. Аёл, она қалби — жамиятимиз турмушида оғир синов кунларида ҳам, тинч меҳнат кунларида ҳам мустаҳкам маънавий таянчлардан биридир.

Хотин-қизлар жамиятимизни тубдан қайта қуришнинг мураккаб даврида барча янгиланиш жараёнларида фаол ва самарали иштирок этмоқдалар. Бунинг учун сизларга ташаккур! Айни пайтда мамлакат бугунги кунда бошидан кечираётган қийинчиликларнинг анча қисми сизларнинг зиммангизга тушмоқда, сизларнинг кундалик ташвишларингизни кўпайтирмоқда. Партия Марказий Комитети буни англаб, реал вазиятни кўриб турибди ҳамда навбат кутишларга ва моллар тақчиллигига, оғир қўл меҳнатига ва турмуш ноқулайликларига тезроқ барҳам берилиши учун, совет хотин-қизларининг маънавий имконияти тўлароқ намоён бўлиши ва жамият турмушининг барча соҳаларида қўлланилиши учун ҳамма ишларни қилади, деб сизларни ишонтиради.

Табиатнинг ўзи аёлларга бебаҳо туҳфа — тинчлик посбони бўлишдек туҳфани инъом этган. Ғазабнок кишиларни жаҳлидан тушириш, шафқатсиз қалбларни юмшатиш зарур бўлган пайтларда ҳамиша аёл мададкор бўлган. КПСС Марказий Комитети мамлакатда миллатлараро можароларни бартараф этишда, мулоқот ва гражданлар тотувлигини сақлаб қолишда сизларнинг мададингизга умид боғлайди.

Сайёрамизда умуман муҳолифлик ўрнини аста-секин мулоқот, ишонч, ҳамкорлик эгаллаётганида ҳам совет хотин-қизларининг шубҳасиз хизмати бор. Аёлларнинг меҳр-мурувватга асрий интилишини, уларнинг инсонийлиги ва меҳригиёсини ҳақли равишда халқаро кескинликни юмшатишга, қуролсизланиш жараёнига муқаррар тус беришда, жаҳонда янгича, чинакам инсонпарвар тафаккурни мустаҳкамлашда ёрдам бераётган руҳий омиллар қаторига қўшиш мумкин.

Азиз хотин-қизлар!

Сизларга, оилаларингизга, барча ёр-дўстларингизга чин қалбдан сиҳат-саломатлик, эсон-омонлик, бахт-саодат тилаймиз.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

Қалбингиз кўридан баҳраманд бўлиб

Баҳор бошланиши билан ёрқин байрам — Халқаро хотин-қизлар куни 8 Март кириб келади. Бу сайёрамиздаги барча хотин-қизлар байналмилал бирдамлигининг байрами. Жамиятимизда жўшқин инқилобий ўзгартишлар рўй бераётган ҳозирги вақтда хотин-қизлар эркаклар билан бир қаторда сиёсий ҳаётга фаол аралашмоқдалар, уларнинг тинчликни, табиатни, оналик ва болаликни ҳимоя қилишга қаратилган сўзлари турли минбарлардан, мамлакат халқ депутатлари съезди минбаридан баралла янграмоқда.

7 март куни Тошкентда шаҳар жамоатчилигининг 8 Март кунига бағишланган тантанали йиғилиши бўлди. Чиройли қилиб безатилган А. Навоий номли давлат академик опера ва балет катта театрига партия, меҳнат ва уруш ветеранлари, меҳнат коллективлари, зиёлиларнинг вакиллари меҳнаткаш аёлларга, мушфиқ , оналарга чин дилдан ташаккур айтгани келишди.

Йиғилишни Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси Ш. Р. Шоабдураҳимов очди.

«Саодат» журналининг бош муҳаррири Ҳ. У. Худойбердиева доклад қилди.

Докладда хотин-қизлар ҳаракати жамиятни прогрессив ривожлантиришнинг қудратли омили эканлиги таъкидланди. Аёллар мамлакатимизда бўлаётган демократик ўзгартиришларда фаол қатнашмоқдалар. Уларнинг халқ маорифи, соғлиқни сақлаш, маданиятимиз ривожига қўшаётган ҳиссалари салмоқлидир. Ўзбекистонда минглаб аёллар — шифокорлар,— муаллимлар, олимлар, санъат арбоблари меҳнат қилишмоқда.

Лекин, қайта қуриш жараёни жамиятимизда кўплаб салбий ҳолатлар тўпланиб қолганлигини кўрсатмоқда. Барчамиз бу салбий ҳолатлардан ғоят ташвишланмоқдамиз. Ижтимоий, экологик танглик, миллатлараро негиздаги можаролар аввало оналаримизга жуда кучли таъсир қилмоқда. Оилани мустаҳкамлашда, ўсиб келаётган авлодни тарбиялашда аёлларнинг роли бугунги кунда ҳар қачонгидан катта бўлмоқда. Айни вақтда хотин-қизлар меҳнати, турмуши ва дам олиш шароитларини яхшилаш учун ҳали кўп ишлаш керак.

Масалаларнинг кенг доирасини ҳал этишда хотин-қизлар кенгашларининг аҳамияти жуда катта. Ҳозир ҳамма ерда шундай кенгашлар тузилган, улар хотин-қизлар ҳуқуқлари учун фаол курашишлари, ўсиб келаётган авлодни Ватанга муҳаббат, турли миллат кишилари ўртасида ҳамжиҳатлик руҳида тарбиялашга кўмаклашишлари муҳимдир.

Совет хотин-қизлари тинчлик учун, қуролсизланиш учун курашга салмоқли ҳисса қўшмоқдалар. Хотин-қизларга ва уларнинг фарзандларига мусаффо осмон керак. Ўзбекистон хотин-қизлари барча совет халқи билан биргаликда КПСС XXVIII съездини муносиб кутиб олиш учун ҳозирлик кўрмоқдалар.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка номзодлар Д. Д. Берков, А. С. Ефимов, М. И. Иброҳимов, М. М. Мирқосимов, Ж. Ҳамидов, А. И. Фозилбеков қатнашдилар.

Ҳаёт манбаи бўлмиш Она шуҳратини кўкларга кўтарайлик! Она довруғини жаҳонга ёйилик! Она олдида ажал ҳам тиз чўкади! Онани ҳурмат қилайлик! Она муҳаббати бепоёндир! Инсонга барча яхши фазилатлар Қуёш нуридан ва мушфиқ Онанинг кўкрак сутидандир. Бизни ҳаётга меҳр-муҳаббатли қилиб ўстирган ҳам Онадир! Онасиз шоир ҳам, қаҳрамон ҳам йўқ!

Максим ГОРЬКИЙ.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ МУЛК ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУННИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

ТАССнинг ПАРЛАМЕНТДАГИ МУХБИРЛАРИ КРЕМЛДАН ХАБАР БЕРАДИЛАР

6 март куни Олий Совет кўпчилик овоз билан «СССРда мулкчилик тўғрисида»ги қонунни қабул қилди—мазкур қонун Совет Иттифоқида иқтисодий ислоҳотнинг ҳуқуқий негизини яратишга қаратилган бир қанча қонун актларининг асосийсидир. Бу қонун мулкчиликнинг турли хил шаклларини эътироф этади, уларни тенг ҳуқуқли равишда ривожлантириш ва мусобақалашуви учун шарт-шароит яратади.

Қонун 1990 йилнинг 1 июлидан бошлаб кучга киради.

Мазкур ҳуқуқий ҳужжат ярим йилдан ортиқ вақт мобайнида пухта тайёрланганига қарамай, бугун ҳам баҳслашишга тўғри келганини таъкидлаш лозим. Эрталабки мажлис қонун лойиҳасининг номини муҳокама қилишдан бошланди: уни «асослар» дебми ёки «қонун» деб аталсинми. Лойиҳа устида иш олиб борган комитетлар ва комиссиялар «қонун» деб аталашини таклиф қилдилар. Иккала палата ҳам «СССРда мулкчилик тўғрисида»ги қонун деб қабул қилди.

Бундан ташқари бир қанча депутатлар қонуннинг муқаддимасини олиб ташлашни таклиф қилдилар. Уларнинг фикрича, бу қисм декларация тусидадир. Ҳукумат бошлиғининг ўринбосари Л. И. Абалкин бу фикрга қўшилмади. Унинг айтишича, муқаддима зарур, чунки СССР иқтисодий системасининг асосини турли шакллардаги социалистик мулкчилик ташкил этишини тасдиқлайди.

Муҳокамадан сўнг келишиб олинган вариант қабул қилинди: депутатлар муқаддимани олиб ташлашди, лекин қонунга ундаги мулкнинг ҳар қандай шаклидан фойдаланиш ходимнинг ишлаб чиқариш воситаларидан узоқлашишини ва одамнинг одам томонидан эксплуатация қилинишини бартараф этиши керак, деган қоидани киритишга қарор қилдилар.

Сўнгра парламент қонун лойиҳасини бўлимлар бўйича овозга қўйишга ўтди. Тузатишлар муҳокамасидан сўнг қонун 350 овоз билан қабул қилинди. Атиги 3 киши қарши, 11 киши бетараф бўлди.

Қабул қилинган қонун СССР Конституциясига ўзгартишлар киритилишини талаб қилганлиги туфайли парламент бу борадаги таклифни СССР депутатларининг бўлажак съездига тақдим этишига қарор қилди.

Мажлисда СССР Олий Советининг жиноятчиликка қарши кураш муваққат комитети ўрнига ҳуқуқ-тартибот ва жиноятчиликка қарши кураш масалалари комитети тузилди. Ю. В. Голик унинг раиси этиб сайланди.

Депутат Э. А. Памфилова парламент аъзоларининг интизомсизлиги тўғрисидаги масалага қайтди. Бу ҳол мажлис арафасида сессия ишига анча халақит берди. У съезд бошлангунига қадар депутатларнинг Олий Совет мажлисларига келиши натижаларини эълон қилишни таклиф этди. Ҳамкасблар унинг таклифига рози бўлдилар.

Раислик қилувчи А. И. Лукьянов эркаклар номидан хотин-қизларни кириб келаётган 8 Март байрами билан табриклади.

7 март куни депутатлар парламент комитетлари ва комиссияларида иш олиб борадилар.

Сессия СССР халқ депутатларининг навбатдан ташқари учинчи съездидан сўнг ўз ишини давом эттиради.

Область партия комитетининг пленуми

ГУЛИСТОН, 7 март (ЎзТАГ). Бугун Гулистонда, қайта тикланган Сирдарё области марказида область партия комитетининг ташкилий пленуми бўлиб ўтди.

Илгари Сирдарё область ижроия комитетининг раиси бўлиб ишлаган А. А. Айдарқулов Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари қилиб сайланди. С. Усмонов иккинчи секретарь, С. Давлатова, М. П. Нарзиқулов, Ю. Йўлдошев секретарлар қилиб сайландилар.

Пленум иштирокчилари область партия комитети бюросини сайладилар, бўлим мудирларини, область газеталарининг муҳаррирларини тасдиқладилар.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. А. Каримов нутқ сўзлади.

В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 120 ЙИЛЛИГИГА

1990 йил 22 апрелда В. И. Ленин туғилган кунга 120 йил тўлади, КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси КПСС Марказий Комитети мафкура комиссиясининг шу санага бағишланган таклифларини маъқуллади.

Ленининг ҳаёти ва фаолияти ҳозир ҳам буюк мақсадга хизмат қилишнинг, мураккаб ижтимоий муаммоларни ҳал этишга новаторларча ёндашишнинг намунаси бўлиб келмоқда. Ҳар қандай халқ барча замонларда бундай улуғ зотларни муносиб эътироф этган ва ҳурмат қилиб келган. Лениннинг номи аввало мамлакат ва дунё тақдирига ҳал қилувчи таъсир ўтказган воқеа — Улуғ Октябрь социалистик революцияси билан боғланган.

Ленин ижтимоий пайғамбар ҳам, хаёлпараст ҳам бўлмаган. Унинг кучи ишчилар синфининг, барча меҳнаткашларнинг эҳтиёжларини пайқаб ола билишда ҳамда шу эҳтиёжларни партия стратегияси ва тактикасида ифодалаб бера олишда бўлган. Изчил диалектик марксчи бўлмиш Ленинга ақидапарастларнинг қолоқ хурофотлари ҳам, сохта инқилобчиларнинг бақириқ-чақириқли иборалари ҳам мутлақо ёт эди. Фанда чинакам янгилик яратувчи ва сиёсатда олим бўлмиш Ленин социалистик қоидалардан чекинмай, мураккаб ва зиддиятли воқеликда шу қоидаларни рўёбга чиқаришга ёндашувларни қандай қилиб топиш мумкин ва лозимлигини амалда намойиш этди.

В. И. Ленин «ҳарбий коммунизм» даврининг бевосита маҳсулот айирбошлашга ўтиш йўли билан социализмни тўғридан-тўғри қарор топтиришга дастлабки уринишлар хато эканини мардона тан ола билди. Ленин «большевикларнинг тажрибаси» инқирозга учради деган турли-туман кароматларга қарамай, ўта инқилобий шиорларни, сиртдан самарали бўлиб кўринса ҳам, аммо дангалчиликдан иборат бўлган жўн қарорларни рад этиб, социализм тўғрисидаги янги тасаввурларни ижодий излади, пролетар давлати амалий сиёсатининг принципиал қоидаларини ишлаб чиқди.

Дастлабки ижтимоий ўзгартишлар тажрибасига таяниб, Ленин янги ижтимоий тузумни иқтисодий шароитларсиз мажбур этиш асосига, ижтимоий ва миллий манфаатларнинг хилма-хиллигини инкор этиш, тақиқлар ва казарма тарзидаги тенгчилик йўли билан қуриб бўлмайди, деган хулосани чиқарди. У моддий манфаатдорлик ҳамда шу манфаатдорлик билан боғлиқ бўлган товар ишлаб чиқариши ва муомала иқтисодий омиллари, жамиятнинг ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантириш учун турли ижтимоий-иқтисодий укладларнинг имкониятларидан фойдаланиш зарурлигини тушуниб олди. Шунга асосланиб, социализмнинг моддий пойдеворини барпо этишга қаратилган янги иқтисодий сиёсат эълон қилинди. Айни шу сиёсат гўё революция чиқа олмайдигандек туюлган жуда ўткир муаммолар ва зиддиятларнинг биқиқ доирасидан ёриб чиқишни таъминлади.

В. И. Ленин социализм «Маърифатпарвар кооператорлар тузуми» деган қоидани таърифлаб берди, маданий революция ғоясини майда ишлаб чиқарувчиларни кооперациялаш билан ва турмушнинг барча шароитларини ўзгартириш билан чамбарчас боғлади. Ленинча миллий сиёсат, Совет федерацияси ғоялари тўғрилигини замон яққол кўрсатди. Ленин Совет ҳокимиятининг моҳиятини тўраларча бузиш хавфи борлигини кўрсатиш билан бирга, ижтимоий-сиёсий турмушда халқ ҳокимияти, граждан масъулияти, интизом ва қатъий қонунийлик қоидаларини қарор топтиришга ҳаракат қилди. У инсониятнинг тарихий тажрибасидаги жами илғор тажрибадан фойдаланмай туриб, социализм қуриб бўлмайди, деган фикрни айтди.

Ленин турмуш вазиятларининг чигал жумбоқларидан чиқиш йўлларини излар экан, эскирган қоидаларни дадил улоқтириб ташлади, «марксист, ҳар қандай назария сингари, кечаги куннинг, жуда яхши деганда, фақат асосий, умумий нарсанигина белгилайдиган, фақат турмушнинг мураккаблигини тушунишга **яқинлашадиган** назариясига ёпишиб қолишда давом этмасдан, жонли турмушда **воқеликнинг** аниқ фактларини ҳисобга олиши лозим, деган шубҳасиз ҳақиқатни уқиб олиши керак»лигини амалда кўрсатди (тўла асарлар тўплами, 31-том 152-бет). Кўпинча ўз ўртоқларини ҳайратга солиб, беҳосдан тактикани ўзгартириши ҳам, айрим ҳолларда ўртоқларининг эскирган позицияларини баъзан кескин танқид қилиши ҳам мана шундан келиб чиқар эди.

Россиядаги революциянинг муваффақиятини Большевиклар партиясининг раҳбарияти жаҳон социалистик революциясининг истиқболлари билан тўғридан-тўғри боғлаганлиги маълум. Бироқ воқеаларнинг ҳақиқий жараёни бу мўлжалларни тасдиқламади. Мана шунда Ленин Совет ҳокимияти муқаррар мағлубиятга учрашини каромат қила бошлаган кимсалардан фарқли ўлароқ, Большевиклар партиясида биринчи бўлиб, ёш Совет республикаси тушиб қолган ташқи ва ички шароитлар ўзгарганлигини холисона, атрофлича таҳлил этишга асосланган янги стратегияни ишлаб чиқишга киришди.

Ленин социалистик ўзгартишларнинг муфассал дастурини ишлаб чиқишга улгургани йўқ. Аммо у умумлаштиришга муваффақ бўлган тажрибанинг ўзи ҳам унинг турли малакатларнинг табиий-тарихий ўзига хослигига ва халқларнинг анъаналарига асосланган социализмга чиқишнинг хилма-хил йўлларини эътироф қилганлигига заррача шубҳа қолдирмайди. Социализм хусусидаги нуқтаи назарнинг тубдан ўзгариши социалистик тузум эскиликни мутлақ инкор этишдан иборат эмаслигини, балки у цивилизациянинг олий ютуқларини ўзига зарур тарзда сингдириб олиши кераклигини билдирар эди.

Бироқ Совет давлати асосчисининг кўпгина янги ғоялари амалда рўёбга чиқмай қолди. Унинг янги тузум моҳиятини тўраларча бузиш эҳтимоли борлиги хусусдаги хавфсирашлари тўғри бўлиб чиқди. Сталин режимининг, буйруқбозлик - маъмуриятчилик системасининг қарор топиши ижтимоий турмушни

(Давоми 2-бетда).

В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КУННИНГ 120 ЙИЛЛИГИГА

(Давоми. Боши 1-бетда).

зўрлик билан бир хиллаштиришга, халқни сиёсатдан, мулкдан ва ҳокимиятдан тобора четлаштиришга, партияни фожиали равишда бузишга ва социализмни обрўсизлантиришга олиб келди. Жамиятда инсонни партия-давлат механизмининг «мурвати» деган сталинча тасаввур қарор топтирилди. Ленинизм меросидан ижодийлик, демократизм ва инсонпарварлик руҳи, умумбашарий қадриятларга мойиллик, инсонни тараққиёт воситаси эмас, балки олий мақсад деб англаш руҳи зўрлик билан чиқариб ташланди. Большевиклар партиясининг асл фарзандлари шафқатсизларча қирғин қилинди. Совет жамиятининг барча қатламлари ҳолдан тойдирилди. Сталинизм ленинизмдан шунчаки алоқани узишни эмас, балки миллион-миллион кишилар онгида социалистик ғоянинг ўзини ҳаддан ташқари сохталаштиришни ҳам билдирар эди. Тарихда мантиққа зид равишда мана шуларнинг ҳаммаси Ленин ғояларига «содиқлик» байроғи остида содир бўлди. Натижада жамият узоқ йиллargача аёвсиз ақидалар ва хурофотлар билан кишанланиб қолди, бу эса жамиятни ички жўшқинликдан, ўз-ўзидан ривожланиш ва янгиланиш имкониятларидан маҳрум этди.

Амалий воқелик асосида фикрлаш қайтадан тикланганлиги, ижтимоий онг ўн йиллар давомида сингдириб келинган сохта тасаввурлар ва афсоналардан халос этилганлиги мамлакатимизда қайта қуриш жараёнида бошланган туб ўзгартишларни амалга оширишнинг асосий шартларидан бири бўлди. Бунда Ленининг ғоявий-назарий мероси, ленинизм методологияси ўтмиш ва ҳозирги замоннинг туб муаммоларини атрофлича таҳлил қилиш учун, социалистик ривожланиш мураккабликлари ва зиддиятларини, унинг ҳаракатлантирувчи кучларини тушуниш учун илк нуқта бўлди.

Ленин XX асрнинг тубдан ўзгарган шароитида марксизмнинг фалсафий асосларини ривожлантиришга жуда катта ҳисса қўшди, сиёсий ҳаракат қонунларини таҳлил этишда ҳам диалектик усулни ҳар томонлама ишлаб чиқди ва уни моҳирона қўллади. Ленининг файласуфлар билан табиатшуносларнинг иттифоқи тўғрисидаги ғояси табиий, ижтимоий ва техникавий фанлар бирлигининг, инсон ҳақидаги фанлар мажмуининг барқиб турган қоидаси сифатида ҳозир ҳам долзарбдир. Ленининг мутафаккир тарзидаги чинакам маънавий қиёфасини тиклаш, унинг кўпдан-кўп қаллоблар анча сохталаштирган ва жўнлаштирган назарий меросига ҳақиқатан ҳам илмий муносабатни қарор топтириш муҳим вазифа бўлиб турибди.

Ҳозир Ленининг ғоявий-назарий меросига муносабатда икки хил турдаги ҳаддан ошишлар намоён бўлмоқдаки, буларга қўшилиб бўлмайди. Бизнинг Лениндан ўрганадиган нарсамиз йўқ, унинг ўзи ва ишлари ўтмишда қолиб кетди, деб даъво қилаётганлар жуда янглишадилар. Албатта, Ленининг меросида тарих бисоти бўлиб қолган нарсалар ҳам бор, бироқ унинг энг муҳим ғоялари, ленинизм руҳининг ўзи ҳам бизнинг давримизда яшаб келмоқда. Ҳозирги замоннинг жамики хилма-хиллигини ва зиддиятли жараёнларини фақат Лениндан мисол, унинг асарларидан парчалар келтириб изоҳлашга уриниш ҳам тўғри эмас. Ақлий боқимликка яқинлашиб борадиган ёки бевосита шундай боқимликка айланиб кетадиган ақлий журъатсизлик Ленинга ҳамиша ёт эди.

Башарти, Ленининг ўша даврдаги аниқ ижтимоий-сиёсий вазият хусусида айтган гаплари автомат тарзда сўнгги ҳақиқат деб ҳозирги турмушга татбиқ этиладиган бўлса, буни Ленининг ўзи бемаънилик, деб ҳисоблаган бўлур эди. Назариётчилар ҳам, сиёсатчилар ҳам воқеалар боришининг барча тафсилотларини олдиндан башорат қила олмайдилар, неча ўн йиллардан кейинги икир-чикирларни ҳисоб-китоб қилиб бера олмайдилар. Ленин аниқ воқеликни таҳлил этишга асосланган илмий башоратни масъулиятсизларча кароматбозликка қарама-қарши қўяр эди. У мафкура соҳасидаги тарғиботчиларнинг хаёлий фаразларидан ҳамиша одамларнинг соғлом ақл-идрокини афзал кўрар эди.

Лениндан кейин дунёда, шу жумладан мамлакатимизда ҳам шундай ўзгаришлар рўй бердики, уларни XX асрнинг бошларида тасаввур қилиб бўлмас эди. Бу ўзгаришлар ижтимоий турмушнинг ҳамма соҳаларига шунчаки таъсир қилибгина қолмай, айни вақтда дунёнинг қиёфасини тубдан ўзгартириб юборди. Капитализм хаёлга ҳам келмаган имкониятларини намойиш этди. Янги тузум воқеликка айланди, аммо у ҳам ўз афзалликлари билан бир қаторда, тарихан барпо этилган шаклларнинг салбий жиҳатларини намоён қилди. Ижтимоий системаларнинг биргаликда яшаши тўғрисидаги масала сифат жиҳатдан янги мазмун касб этди. Инсоният олдида пайдо бўлган жаҳоншумул муаммолар ва хавф-хатарлар халқлар ва давлатларнинг ижтимоий тузумидан қатъий назар муҳолифликдан ҳамкорликка ўтишларини талаб қилди. Жаҳон майдонидаги бевосита муҳолифлик бартараф этилмоқда, ўзаро ҳурмат, мустақиллик қоидалари қарор топтирилмоқда, умумбашарий қадриятларнинг устунлиги тўғрисидаги ғоя тобора кенг миқёсда эътироф қилинмоқда. Янги сиёсий тафаккур бутун дунёда тобора яхшироқ тушуниб олинмоқда.

Мана шу тарихий воқеликлар қаршисида Ленининг ҳозирги даврнинг руҳи ҳақидаги фикрлари, табиийки, қоида тусига киритилмаслиги керак, бу фикрлар жаҳондаги ижтимоий ўзгартишлар, социализм дунёсидаги янги ҳодисаларнинг ялпи тажрибасини эътиборга олиб, ижодий равишда ривожлантирилиши лозим. Социализмни сифат жиҳатдан янгилаш жараёнида қарор топаётган унинг янги қиёфаси, — бу — инсонпарвар, демократик социализмдир. Социалистик ғоя халқларнинг мустақиллигига, уларнинг турмуш тарзига, тилига ва маданиятига ҳурмат билан қарашдан иборат маънавий талабни ўз ичига олади. Бу ғоя ижтимоий ҳамкорликка, яхши қўшничиликка ва тинчликка даъват этади, зўравонлик ва бедодликнинг ҳар қандай шаклларини қатъиян рад қилади.

Партия Ленин меросини ақидапарастлик асоратларидан, қалбакиликлар ва сохтакорликлардан халос этар экан, уни ўзини ғоявий ва сиёсий жиҳатдан янгилашнинг энг муҳим манбаларидан бири деб, объектив воқеликни билиш ва ўзгартиришнинг илмий усули, самарали воситаси деб ҳисоблайди.

Ўз-ўзидан равшанки, ҳозир Ленин ғояларига мурожаат қилиш шунчаки Ленинга қайтишни билдирмайди, балки Ленин билан биргаликда олға ҳаракат қилишни билдиради. Гап, бир томондан, Ленин ғояларини амалий ғоялар жумласига қайтариш ҳақида бормоқда, чунки ўтмишда бу ғоялар кўп жиҳатдан фақат эълон қилиб қўйилар эди. Иккинчи томондан, жамиятимиз турмушининг ҳозирги жараёнларинц чуқур таҳлил этиш, қайта қуриш сиёсатини амалга ошириш учун янги назарий фикрлар ва хулосалар, асосланган тавсиялар жуда зарур. Охир оқибатда ишнинг муваффақияти марксчиларнинг ҳозирги авлоди ўз олдиларида турган муаммоларни Ленин меросига таяниб, жаҳон ижтимоий тафаккури, фани, маданиятидаги жамики илғор тажрибаларга таяниб, мустақил ҳал эта олишларига боғлиқ бўлади.

Буюк мутафаккир ва революционер — Ленин туғилган куннинг 120 йиллиги дабдабали тадбирлар уюштириш учун баҳона эмас. Юбилейлар босиб ўтилган йўлни идрок этишга, бутун диққат-эътиборни ҳал қилинмаган вазифаларга қаратишга ундаши лозим, деб ҳисоблар эди Ленин. Мамлакат коммунистлардан дабдабали иборалар, ҳашаматли сўзлар ва ваъдаларни, ленинча принципларга амал қилиш ҳақидаги расмий қасамларни эмас, балки аниқ-равшан ҳаракатларни, эълон қилинган сиёсатнинг амалий натижаларини кутмоқда. Қайта қуришнинг тақдири, бинобарин, социализмнинг янги қиёфасига эришилиши ҳал қилувчи даражада бўлмаганида ҳам, жуда кўп даражада КПССнинг фаолиятига боғлиқ. КПСС XXVIII съезди арафасида Ленининг юбилейи партияни сифат жиҳатдан янгилашни, унинг барча бўғинлари фаолиятини чинакам қайта қуришни рағбатлантириши керак. Партия кенг ички партиявий демократияни қайта тиклаш ва ривожлантиришни қолоқлик ва ақидапарастликдан кафолат деб билади.

В. И. Ленин туғилган куннинг 120 йиллиги муносабати билан КПСС XXVIII съездига тайёргарлик билан, партия сиёсий ҳаракат дастури лойиҳасининг умумпартия ва умумхалқ муҳокамаси билан узвий боғлиқ равишда тегишли сиёсий ва ташкилотчилик ишини авж олдириб юбориш таклиф этилди.

Назарий ишда Ленининг назарий меросини эътиборга олиб, янгиланиш мафкурасини янада пухта ишлаб чиқишга, социализмнинг тарихий тажрибасини, ҳозирги замон ижтимоий тажрибасини ижодий идрок этишга асосий диққат-эътибор қаратилсин. Меҳнаткашлар, айниқса ёшлар орасидаги мафкуравий, оммавий-сиёсий ишда инсоний, демократик социализм ғояларини ва инқилобий қайта қуриш вазифаларини тушунтириш диққат марказига қўйилсин. Партиянинг турли демократик ижтимоий гуруҳлар ва ҳаракатлар билан кенг амалий мулоқоти амалга оширилсин.

Москва шаҳрида тантанали йиғилиш ўтказишга қарор қилинди. Йиғилишда М. С. Горбачев доклад қилади.

В. И. Ленин туғилган куннинг 120 йиллигига бағишланган асосий тадбирлар белгиланди.

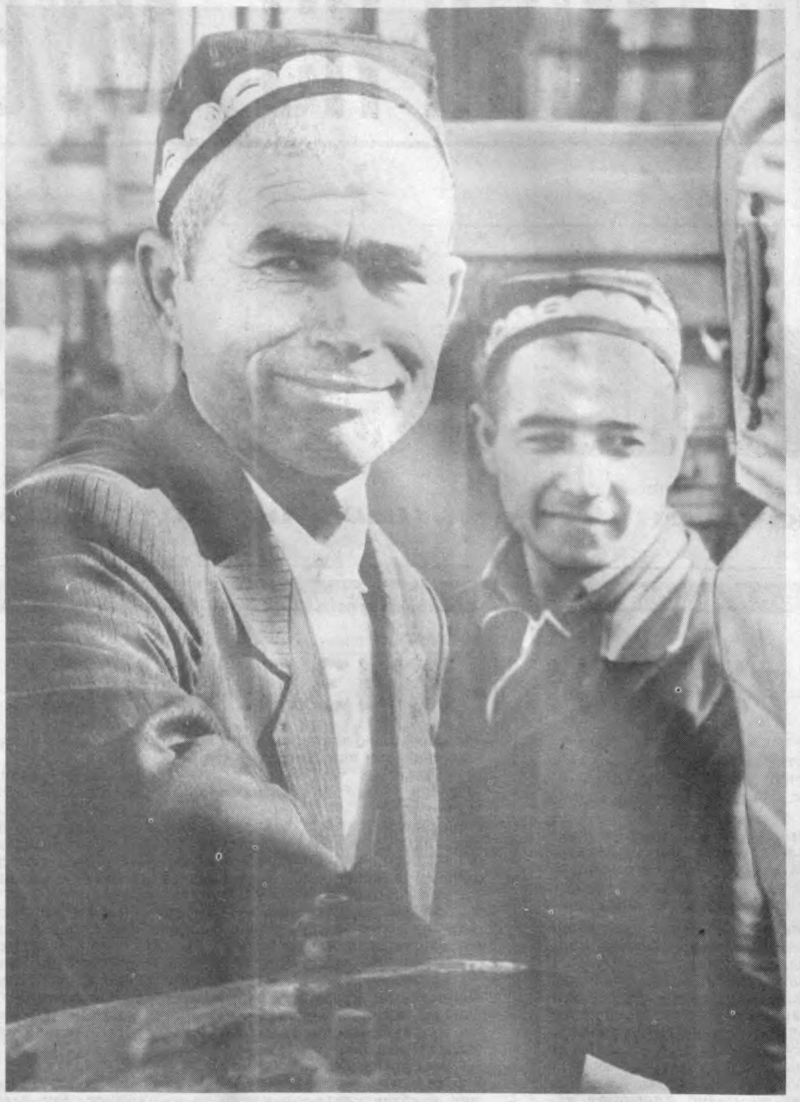

Чортоқ районидаги «Октябрь» колхозида ўзининг ҳалол меҳнати билан эл-юрт олқишига сазовор бўлаётган пахтакорлар талайгина. Улар орасида илғор бригада бошлиғи Мирзааҳмад Қорабоевнинг алоҳида ўрни бор. Уни 270-Айқизғон сайлов округидан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига сайлашганининг боиси ҳам ана шунда.

СУРАТДА: Ўзбекистон ССР халқ депутати М. Қорабоев.

Ҳ. ТОҲИРОВ олган сурат.

Совет Иттифоқидир бизнинг Ватанимиз

● МАРИУПОЛЬ (Донецк области). Ильич номли комбинатда бир йўла иккита прокат цехини янгилаш графикда белгиланганидан икки кун аввал тугалланди. «1700» стани ва «1150» слябинги ускуналарини мамлакатимизнинг кўпгина регионларидаги 30 дан зиёд ёрдамчи пудрат ташкилотининг мутахассислари капитал ремонт қилдилар. Донбассдаги энг катта корхонада ўтказилаётган барча прокат станларини янгилаш программаси мариуполлик металлургларга маҳсулот ишлаб чиқаришни йилига 900 минг тоннa кўпайтириш имконини беради.

* * *

● АШХОБОД. Копетдоғ ёни пасттекислиги хўжаликларининг меҳнаткашлари дон учун маккажўхори экишга киришдилар. Шу қимматбаҳо экинни етиштириш учун бу ерда асосан мелиоратив ҳолати яхшиланган ерлар ажратилди. Олимлар деҳқонларга серҳосил «ЧУ-62 ТВ» ва «Краснодар-5 ТВ» уруғликларининг янги гибридларини тавсия қилдилар.

* * *

● НОВГОРОД. «Гильдия» деб номланган манзарали-амалий санъат халқ усталари жамияти новгородлик усталарнинг ўтмишдаги ажойиб анъаналарини тиклашга ёрдам беради. Усталар Гильдияси маркази қадимий савдо расталари яқинида, Ярослав қўрғонидаги Прокопий черковида жойлашди.

* * *

● МОСКВА. Москвада «Кичик ва ўрта ёшдаги болалар билан гиёвандликка қарши иш олиб борадиган жамоат маслаҳатчи — мутахассисларини тайёрлаш» мавзусига бағишланган семинар бошланди. Унда Американинг «болалар — ўзгача оламдир» фонди, шунингдек Совет Иттифоқининг турли шаҳарларидан келган ташаббускор группалар иштирок этади.

* * *

● ОЛМАОТА. Қуёшни чойхўрликка таклиф этган шоирдан фарқли равишда Қозоғистон ССР фанлар академияси астрофизика институти обсерваториясининг ходимлари офтобни ҳашарга чақирдилар. Денгиз сатҳидан 2640 метр баландликда, абадий музликлар зонасида қуёш қозонхонаси қурилди. Жўнгина конструкциялардан ясалиб, шиша «либос»га ўралган, ичида иссиқлик алмаштиргичлари бўлган қурилма ҳатто совуқ кунларда ҳам сувни цельсий бўйича 55—60 даражагача иситади. Натижада турар-жойни кўмир ёки ўтин ёқмай туриб ҳам иситиш мумкин бўлади.

* * *

● ЛЕНИНГРАД. Учинчи минг йиллик бошларидаги муаллим қандай бўлади? Ленинграддаги А. И. Герцен номли педагогика институти негизида ташкил қилинган ўқув-методик бирлашма шу саволга жавоб топмоқчи бўляпти. Бирлашма мамлакатимиздаги шу соҳада мутахассис тайёрловчи етакчи олий ўқув юртлари тажрибаси ва илмий имкониятларини умумлаштиради, чет элларда педагоглар тайёрлаш назарияси ва амалиётини таҳлил қилиш билан шуғулланади. Изланишларнинг пировард мақсади — педагоглар профессионал тайёргарлигининг турли шаклларини синаш, ёшларни замонавий жамият турмушига энг яхши тайёрлай оладиган мактаблар типларини белгилашдан иборат. Ҳозирнинг ўзидаёқ очилган лицей-мактаблар, муаллифлик мактаблари ва мактаб-лабораториялар бирлашманинг «синов майдони» бўлади.

* * *

● МИНСК. Белоруссия республика педагогика жамияти ҳузурида ташкил қилинган «Логос» ижодий-ишлаб чиқариш бирлашмаси олти тилдаги нодир сўзлашгични тайёрлади. Бу китоб ҳар қандай байналмилал жамиятда, масалан, турли мамлакатлардан келган сайёҳлар группасида қўл қўлиши мумкин. Ҳар бир ибора рўпарасига кўрсаткич қўйилган бўлиб, унинг ёрдамида бошқа тиллардаги шунга ўхшаш иборани топиш мумкин. Талабни ўрганиб чиққандан кейин, «Локос» ўз маҳсулотини чет эллик харидорларга ҳам сотишга қарор қилди. Унинг мутахассислари яратган мустақил ўрганиш компьютер программалари ҳам чет элга кўплаб сотилади. Мазкур универсал «электрон» курслар рус ва инглиз тилларини мустақил ўрганишга аҳд қилганларга мўлжалланган.

(ТАСС).

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

АРЗИМИЗНИ ТИНГЛОВЧИ БОРМИ?

Бундан ўттиз йил муқаддам Қурама тоғи тизмалари бағридаги Кўчбулоқ қишлоғи яқинида олтин конлари топилганлиги ҳақида хабар тарқалганида шу ерда яшовчилар беҳад хурсанд бўлишган ва фахрланишганди. Бироқ улар йиллар ўтиб кўп мушкулотлар пайдо бўлишини хаёлларига ҳам келтиришмаганди.

Кўчбулоқ Оҳангарон районининг Сусам қишлоқ Совети ҳудудида жойлашган. Унинг яқинида яна бешта катта-кичик маскан бор. Аҳолининг тирикчилиги асосан тоғ-қирлардан оқиб келадиган сувга боғлиқ эди. Тоғнинг юқори қисмида жойлашган Шарқий Қурама геология-қидирув экспедицияси (бошлиғи Э. Хабибов), «Узбекзолото»га қарашли кон бошқармаси (директори Ш. Нажимов) тобора кўпроқ маҳсулот тайёрлаш учун тоғу тошни ҳуда-беҳудага ўйиб ташлашди. Таркибида қимматбаҳо моддалар борлиги эҳтимол тутилган маъданларни ювиш ва унга кимёвий воситаларни қўшиш оқибатида булғанган ҳамда заҳарланган чиқинди сувлар Кўчбулоқ қишлоғи, унинг атрофидаги масканлар аҳолиси фойдаланадиган ирмоқлар, булоқларга қўшилаяпти. Бундан ташқари кон ишчи-хизматчилари яшайдиган кичик посёлка ҳам тоғ тепасида. Улар учун қурилган ҳаммом, ошхона ҳамда канализация чиқиндилари шахталарнинг оқоваси билан бирга деҳқонлар ва чорвадорлар ичадиган сувга қўшилмоқда. Натижада ичиш у ёқда турсин, қўл ювишга ҳам ярамай қолди. Аҳоли учун бошқа жойлардан машинада оби ҳаёт келтирилаяпти. Бироқ бу сувни икки мингдан зиёд аҳолиси бўлган бешта қишлоқ одамларига етказиб бўлармиди? Шунинг учун кишилар ифлосланган сувни истеъмол қилишга, рўзғорда фойдаланишга мажбур бўлишаётир. Болалар эса ёз кунлари унда чўмилишади. Бунинг оқибатида шу қишлоқларнинг болалари ўртасида юқумли сариқ касали кўпаймоқда.

Шуниси қизиқки, юқоридаги иккита ташкилот маҳаллий аҳоли вакилларини ишга кам қабул қилади. Кўчбулоқ ва унинг яқин атрофидаги қишлоқларнинг кўплаб ўсмирлари ишсиз юришибди. Шу корхоналарнинг ерли халққа нафи тегмай, фақат зиён етказаётганлиги кишиларни тобора таажжубга солмоқда. Қишлоқларда йўллар ўйдим-чуқур, маданий-маиший муассасалар йўқ.

Кези келганда шуни айтиб қўйиш керакки, Қурама тизмаларини шарқдан Ангрен, ғарбдан Олмалиқ саноат корхоналари қисиб келмоқда. Асрий тоғу тошлар, гўзал қир-адирлар, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси инқирозга юз тутаяпти. Водийнинг табиий мувозанати бузилди. Бу ерлардаги корхоналарнинг аксарияти Иттифоқ министрликларига қарайди. Улар атроф муҳитини, ҳавони, сувни ифлослантирмоқда. Кўрилаётган фойдадан эса республикамиз ғоят кам наф кўраяпти.

СССР халқ депутатларининг иккинчи съездида Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси М. М. Мирқосимов ер, ерости бойликлари, сув ва бошқа нарсалар республиканинг мулки бўлиши керак, деган фикрни айтди. Шундай экан, Кўчбулоқдаги икки ташкилот қачон ерли аҳолига қайишади, унга ёрдам беради. Бу корхоналар Ангренга бўйсунади. 1989 йил 28 август куни шу шаҳар партия комитетининг биринчи котиби қабулида Кўчбулоқ қишлоғи вакиллари бўлишганди. 30 август куни эса Ангрен шаҳар партия комитети, ижроия комитети, санитария-эпидемиология станцияси ва бошқа дахлдор идораларнинг вакиллари Кўчбулоққа келишиб, йиғилиш ўтказишди. Унда Шарқий Қурама геология-қидирув экспедициясининг бошлиғи Э. Ҳабибов, «Узбекзолото»га қарашли кон бошқармаси директори Ш. Нажимовга икки ҳафта ичида Кўчбулоқ ва унинг атрофидаги қишлоқларнинг аҳолисига ичимлик сувни қувурларда етказиб берадиган ташкилотни топиш ва маблағ билан таъминлаш вазифаси топширилди. Бироқ ваъда-ваъдалигича қолди, ҳали ҳам юқоридаги ўртоқлар қувур ётқизадиган ташкилотни топганлари йўқ. Халққа берган ваъдасининг устидан чиқмаган раҳбарларда субут қоладими?

1990 йил 3 февраль куни эса СССР халқ депутати, Ўзбекистон ССР бинокорлик материаллари саноати министри И. Н. Искандаров билан район ижроия комитетида қабул бўлиши ҳақида «Оҳангарон» газетасида эълон берилганди. Кўчбулоқдан яна вакиллар келишди. Афсуски, И. Н. Искандаров шу куни қандайдир сабаблар билан сайловчиларни қабул қилиш учун кела олмади.

Хуллас, Кўчбулоқликларнинг тоқати тоқ бўлди. Улар амалий тадбирлар кўрилишини сабрсизлик билан кутишаяпти.

Кўчбулоқликлар арзини етказувчи:

О. ХУШНАЗАРОВ, СССР Журналистлар уюшмаси аъзоси.

БИЗНИНГ МУСОҲАБА

ҲУКУМАТНИ... ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАДИМ

Қайта қуриш, жамият ҳаётини тубдан янгилаш йўлини яна бир бор тасдиқлаган СССР халқ депутатларининг иккинчи съезди ишида Фарғона области вакиллари ҳам қатнашдилар. СССР Олий Советининг аъзоси, СССР Олий Советининг Ошкоралик, гражданларнинг ҳуқуқлари, шикоят ва аризалари масалалари комитетининг аъзоси, Ленинград районидаги Энгельс номли колхоз правлениеси раиси Б. ЭРГАШЕВ хўжаликка қайтганида жамоатчи мухбиримиз унга бир неча саволлар билан мурожаат қилди.

— Съезддаги асосий воқеалардан бири ҳукумат томонидан тақдим этилган ва кўпчилик овоз билан қабул қилинган программа бўлди. Айтинг-чи, Сиз уни ёқлаб овоз бердингизми ёки қарши?

— Мен ҳукуматни қўллаб-қувватлаганлар қаторида эдим. Халқ депутатлари ҳукмига ҳавола этилган истиқбол режаларида мамлакат иқтисодиёти ноқулай аҳволга тушиб қолганлиги тўлиқ ўз ифодасини топган деб ўйлайман. Ўртоқ Н. И. Рижков докладида пул муомаласи ва молиявий ишларни тартибга солиш тўғри, очиқдан-очиқ айтилган. Иқтисодиётни халқ эҳтиёжларини қондириш томон йўналтириш суст бормоқда, ижтимоий соҳалар базаси жуда кучсиз. Депутатлар учун далилларни санаш эмас, балки юз берган аҳволнинг сабабларини ўрганиш, қийин вазиятдан чиқиш йўлларини топиш муҳим бўлди.

Доклад мазмунига тўхталиб ўтирмайман, у матбуотда босилди. Фақат унда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга катта эътибор берилганлигини таъкидламоқчиман. Бу табиийдир. Чунки ахир дўконларда етарлича озиқ-овқат, саноатда товар ишлаб чиқариш учун кераклича хом ашё бўлмаса, иқтисодиётни соғломлаштириш, аҳоли талабини қондириш тўғрисида қандай гап бориши мумкин? Мутахассис сифатида ушбу тармоқда ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини жойларда қайта ишлашни кенгайтириш ҳақидаги қарордан қониқиш ҳосил қилдим. Белгиланган режалар, шунингдек, ижтимоий соҳаларни юксалтиришга, меҳнаткашларнинг иш ва дам олиш шароитларини яхшилашга ҳам асосий туртки беради. Қайта ишлаш тармоқларини замонавий асбоб-ускуналар билан таъминлашни, қишлоқ хўжалиги машинасозлиги ривожини жадаллаштириш хусусидаги қарор ҳам оқилона тадбир бўлди. Зеро, ишончли техникасиз узоққа бориш мушкул. Масалан, областимизда ўтган йили консерва заводлари қуввати етишмаганлиги туфайли юзлаб тонна помидор, бодринг ва ҳоказо мевалар чириб кетди.

Съездда регионлараро группа томонидан бошқа программа таклиф этилди. Унда халқ хўжалигининг ҳозирги аҳволи, жойлардаги шароит ҳисобга олинмаган, ҳаётийликдан йироқ.

Менимча, бирон-бир иш усулини ёки янгиликни бутун мамлакатда бирданига, шу ҳолича ёйишга шошмаслик керак. Бугунги кунда ижара тўғрисида кўп гапирилмоқда. Уни жойлардаги имконият чуқур ўрганилиб, сўнгра жорий этиш лозим. Ҳатто бизнинг областимизда ҳам бу илғор усулни ҳамма район ва хўжаликлар учун бирдай маъқул дейиш қийин. Мамлакат миқёсида эса албатта, алоҳида ёндашув зарур. Агар Россияда ерни ижарачига бериш фойдали бўлса, Ўзбекистоннинг айрим районларида пахтачиликда фақат коллектив шаклини қўлланиш мумкин. Чунки бизда аҳоли зич, ҳаммани таъминлаш мушкул. Сабзавотчилик, боғдорчилик, озуқа етиштиришда шубҳасиз шахсий ижара афзал.

— Мамлакат қишлоқ хўжалигига катта-катта маблағлар ажратилмоқда. Бироқ кутилган натижа олинмаяпти. Сизнингча, бунинг сабаби нимада?

— Афсуски, нафақат қишлоқ хўжалигида, балки бошқа соҳаларда ҳам қайтим яхши эмас. Чамаси, бунинг боиси — ижро интизоми, меҳнатга муносабат ёмонлигидир. Сўздагина қайта қуришни ёқлаб, амалда сафсата сотувчилар пайдо бўлди. Улар ишлаш ўрнига нуқул «бер-бер» дейишмоқда.

Нотўғри кўрсатмалар ҳам ҳалал бераяпти. Бултур қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини область ҳудудидан ташқарига чиқаришни тақиқлаш тўғрисида қарор қабул қилинди. Ҳатто қурилиш материалларига алмаштириш ҳақида шартнома тузган хўжаликларга ҳам рухсат берилмади. Хўш, натижа қандай? Колхозчилар ва совхозларнинг ишчилари катта меҳнат эвазига етиштирган кўплаб маҳсулотлар исроф бўлди. Ҳолбуки алмашув муносабатларини фаол ривожлантириш, бошқа областлар ва республикалар билан алоқаларни кенгайтириш лозим.

— Сиз СССР Олий Советининг аъзосисиз. Олий Советда ишлаш тўғрисида гапириб берсангиз.

— Мен СССР Олий Советининг Ошкоралик, гражданларнинг ҳуқуқлари, шикоят ва аризалари масалалари комитетига аъзо этиб сайланганман. Бу ерда Ички ишлар министрлиги, СССР Прокуратураси, Адлия министрлиги ва СССР Олий суди ишидаги кўплаб масалалар, гражданларнинг шикоят ва аризалари кўриб чиқилади. Комитетда ошкоралик, инсон ҳуқуқлари билан боғлиқ қонунлар лойиҳалари муҳокама қилинади. Жумладан, мажлислардан бирида Матбуот тўғрисидаги қонун лойиҳаси ўрганилди. Кўрилажак масалалар бўйича барча материаллар ўз вақтида берилади. Муҳокама чоғида мутахассислар, лойиҳалар муаллифлари, журналистлар таклиф этилади. Комитет аъзолари — турли соҳа одамлари. Дарвоқе, қишлоқ хўжалиги ходимларидан фақат мен. Комитетда жами ўттиз икки киши бор, шундан саккиз нафари доимий ишлайди. Комитетни Чечен-Ингушея область партия комитетининг собиқ биринчи секретари В. К. Фоттев бошқармоқда.

— СССР халқ депутатларига қандай хизмат кўрсатилиши, шароит яратиб берилгани газетхонларни қизиқтириши табиий. Шу хусусда нималар дея оласиз?

— Ватанимиз пойтахтида доимий ишловчи халқ депутатларини Москва шаҳар Совети квартира билан таъминлаган. Биз сингари Олий Совет сессияларига ва съездларга борувчилар «Москва» меҳмонхонасида яшаб турамиз. Депутатлик ваколатларини бажариш учун ойига икки юз сўм тўланади.

Сессия ва съездлар бўлаётган пайтда қўшимча равишда кунига 15 сўмдан сафар ҳақи берилади. Ундан меҳмонхонага (бир неча-кундузда 6 сўм 90 тийин), телефонга ва овқатланишга тўлаймиз. Ҳар кишига алоҳида хизмат машинаси бириктилмаган. Зарурат туғилганда телефон орқали чақирамиз. Москвага бориш ва келиш бепул, бунда (СССР халқ депутати гувоҳномасига илова қилинган) йўл талони албатта кўрсатилади.

Сессияда иш соат ўнда бошланади. У аслида кеч соат олтида тугаши керак, лекин ўтган давр ичида ишни бундай барвақт тамомлаганимизни эслолмайман. Асосан кеч оқшомга қадар давом этадики, иш кунимиз қарийб ўн икки соатгача тўғри келади.

— Иккинчи съезд бўлаётган кезларда халқ депутатларидан бир гуруҳи СССР Министрлар Советининг раиси Н. И. Рижков билан учрашди. Бу матбуотда кенг ёритилди. Шу ҳақда таассуротингизни билмоқчи эдик.

— Н. И. Рижков билан кўп марта суҳбатлашдим ва ҳар гал ҳукуматни қобилиятли раҳбар бошқараётганига ишонч ҳосил қилдим. Ундан ҳеч қачон қуруқ ваъда эшитганим йўқ. Ғайрат-шижоат билан ишлаш, тармоқларни, ҳаётни яхши билиш — булар кишида катта таассурот қолдиради. Муҳими, тўғрилиги, тўғрисўзлигидир, у қўйилган масалалар, муаммолардан ўзини четга тортмайди, ҳеч нарсани яширмайди.

Н. ЧЕН суҳбатлашди.

ТОЗА ҲАВО УЧУН

Эндиликда Қорақалпоғистондаги барча пахта заводларида янги, кучли чанг ушлагич қурилмалар ишлатилмоқда. «Каракалпакхлопкопром» ишлаб чиқариш бирлашмасида регионда экология муҳитини яхшилашга қаратилган бир туркум режаларни бажариш натижасида шунга эришилди.

Бу туркум режалар ўтган йили қабул қилинганди. Бинобарин режалардаги тадбирларга бошқа кўп вазифалар ҳам қўшимча равишда киритилганди. Шундай қилиб ўтган йили ҳавони тозаловчи қурилмаларни такомиллаштириш учун мўлжалланган 183 минг сўм пулга нисбатан қарийб бир ярим баравар кўп маблағ сарфланди. Ҳозир бирлашма корхоналарида чанг ва бошқа зарарли моддалар чиқишининг олдини оладиган 360 тадан кўпроқ қурилма ўрнатилган.

Бундан ташқари автоном республика пахта заводлари чанг чиқарувчи манбаларни рўйхатдан ўтказиш ва уни расмийлаштириш Бутуниттифоқ илмий тадқиқот институти Тошкент бўлими билан шартномалар тузишган. Энди корхоналар келтирадиган «зарарни» янада камайтиришга қаратилган ишлар олимлар билан биргаликда олиб борилмоқда.

ОНАЛАРГА ОНАДЕК ҒАМХЎР

Ўзбекистонда хотин-қизлар аҳволини яхшилаш, оила, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш программасини ишлаб чиқишга киришилди. Бу ишда иқтисодиёт ва соғлиқни сақлаш, ижтимоий сиёсат ва маданият соҳаларининг, министрлик ва идораларнинг етакчи мутахассислари иштирок этишмоқда.

ЎзТАГ мухбири Н. Полянскаянинг программанинг асосий йўналишларига доир саволларига Ўзбекистон ССР Министрлар Совети хотин-қизлар, оилани, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш ишлари бўлимининг мудири О. С. Аббосова жавоб беради.

— Ойдин Солиҳовна, давлат программаси қандай муаммоларни кўзда тутиб, ҳал этади ва қайси муддатда бу программа амалга оширилади?

— Бугунги кунда хотин-қизларнинг аҳволини яхшилаш масаласи устун йўналишга эга бўлиб бормоқда, бу эса тасодифий эмас. Оила билан, жамиятда хотин-қизларнинг ўрни, меҳнатни, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш масалалари билан боғлиқ кўпгина ижтимо- муаммолар ҳақида узоқ т лом-мим дейилмади. Бизнинг кўпгина иллатларимизнинг сабаб ва оқибатлари шунда эмасмикан?

Афсуски, бизда хотин-қизлар билан эркакларнинг тенг ҳуқуқлилиги тўғрисидаги шиорий сийқа тушунча таркиб топди. Амалда эса мутлақо бундай эмас. Боз устига, аёллар ишлаб чиқаришда эркаклар билан баббаравар меҳнат қилишмоқда, она, уй бекаси, рафиқа бўлишдек кўпдан-кўп мажбуриятлар улар зиммасида. Ўзбекистоннинг кўп болали оилаларнинг аксарияти яшайдиган қишлоқ жойларида энг оддий турмуш шароитининг йўқлиги аёлларнинг қарамлигини янада кучайтиради, унинг ва фарзандларининг соғлиғини заифлаштиради. Шунинг учун ҳам республикамизда оналар ва гўдаклар ими ҳамон юқори даража- эканлиги бежиз эмас. Хотин-қизларнинг ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этилиши билан бирга оилага тегишли ижтимоий-маиший шароит яратиб берилмаётганлиги ачинарлидир. Бизда ҳамон болалар боғчалари, тиббий муассасалар, новвойхоналар, дўконлар, ҳатто ҳаммомлар етишмаяпти.

2005 йилгача мўлжалланган узоқ муддатли давлат программаси ана шу муаммоларнинг ҳаммасини қамраб олади. Мазкур программа келгуси йилданоқ амал қила бошлайди. Программа хотин-қизларнинг ҳозирги жамиятда ижтимоий ҳимояланиши билан боғлиқ бўлган асосий муаммоларни ҳал этишни таклиф қилади. Бу — ижтимоий ишлаб чиқаришда оқилона банд бўлишни, меҳнатни ва соғлиқни муҳофаза қилиш, тегишли маиший қулайликларнинг, айниқса чекка жойларда вужудга келтирилишини ва албатта, болаларни нормал тарбиялаш учун шарт-шароитларнинг яратилишини билдиради. Программада оилаларга давлат йўли билан пул ва уй-жой, тиббий ва маданий ёрдам бериш кўзда тутилган. Қишлоқ жойларда ижтимоий инфраструктурани ривожлантиришга катта эътибор қаратилмоқда. Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш муаммоси программада катта ўрин эгаллайди.

— Сиз программа ҳақида умумий тушунча бердингиз, булар истиқболдаги масалалар. Лекин муштарийларни хотин-қизларнинг аҳволини яхшилаш борасида бугунги кунда кўрилаётган конкрет чора-тадбирлар қизиқтирмоқда. Айтайлик, ишлаб чиқариш соҳасида, бошқа масалаларда қандай реал қадамлар қўйилди?

— Ўзбекистонда ишга жойлаштириш муаммоси — энг ўткир муаммолардан биридир. Бугунги кунда меҳнатга яроқли ёшдаги аёлларнинг атиги 57 фоизи республика халқ хўжалиги тармоқларида банд, айни вақтда мамлакатда бу кўрсаткич 90 фоизни ташкил этади. Рақамлар масаланинг моҳиятини кўрсатиб турибди. Ҳозирги вақтда республикада қарийб 9 миллион киши ёки бутун аҳолининг 45 фоизи қашшоқлик даражасидан ҳам ёмон аҳволда яшамоқда. Ишлашни истаётган аёлларни иш билан таъминлаш масаласи биз учун ижтимоий-сиёсий масалагина бўлиб қолмай, шу билан бирга иқтисодий тус олмоқда. Туғилиш даражаси юқори бўлган қишлоқ жойларда иш билан таъминланиш айниқса ташвишли аҳволда. Болтиқбўйи республикаларидаги оилаларда 1—2 нафардан бола бўлса, бизда 6—7 нафардан бола бор. Турмуш даражасидаги бунчалик катта тафовут ҳам ана шундан келиб чиқади, чунки неъматларни катта оилада тақсимлашга тўғри келади-да.

— Бу муаммолардан қандай чиқиш мумкин?

— Программада қишлоқ жойларда янги иш ўринлари — тикувчилик ва трикотаж фабрикаларининг филиалларини тузиш, касаначилик кенг тармоқларини ташкил этиш кўзда тутилган. Ҳозирги вақтда республикамизда қарийб 20 минг касаначи бўлиб, ана шундай жадвалда меҳнат қилишни истовчилар эса неча ўн минг кишидир. Афсуски, касаначиликни ривожлантиришни орқага тортувчи сабаблар бор. Бу моддий-техника таъминотидаги мураккабликлардир — тикув ва тўқув машиналари, хом ашё ва материаллар, эҳтиёт қисмлар ва бошқа асбоб-ускуналар ниҳоятда етишмайди. Биз СССР Министрлар Советига қишлоқ хотин-қизларини касаначиликка янада кенгроқ жалб этиш учун ана шундай ускуналар ва хом ашёларни қўшимча равишда ажратиб беришларини сўраб, мурожаат қилдик.

Айни бир вақтда мамлакат ҳукумати олдига даладаги барча қўл меҳнатига тўланадиган ҳақни ошириш масаласини қўйдик. Бугунги кунда республиканинг аграр секторида 800 мингдан ортиқ хотин-қиз машғул бўлиб, улар қишлоқ хўжалигидаги қўл меҳнатининг деярли барчасини бажарадилар. Дала ишларига жуда оз ҳақ тўланади, бу иш эркаклар учун нуфузли эмас. Бундай «меҳнат тақсимоти»нинг натижалари аянчлидир. Тиббий текширувлар шуни кўрсатдики, пахтага қўлда ишлов бериш ва уни қўлда териб олиш ёш аёл организмида жуда нохуш ўзгаришларга олиб келади.

Ижтимоий инфраструктура ниҳоятда паст даражада ривожланганлиги туфайли ҳам қишлоқ жойларда хотин-қизларнинг аҳволи мураккаблашган. Шу кунгача кўпгина аҳоли пунктларида ташиб келтириладиган сувдан, артезиан қудуқлардан, кўпинча эса ариқлардан фойдаланадилар. Қишлоқ аҳоли пунктларининг атиги бир фоизи канализация тармоқларига эга, қишлоқликлар уйларининг атиги 14,5 фоизи газлаштирилган. 3500 дан ортиқ қишлоқ аҳоли пунктлари соғлиқни сақлаш ва савдо муассасаларига муҳтож. Медицина кадрлари билан таъминланганлик даражасига кўра, Ўзбекистон Иттифоқда охирги ўринлардан бирида турибди. Мен кечиктирмай ҳал қилинадиган муаммоларнигина санаб ўтдим.

— Лекин уларни ҳал этиш учун жуда катта капитал маблағлар талаб қилинади. Бу маблағларни қаердан олиш керак?

— Тўғри, бу жўн масалалар эмас, албатта. Уларни дарҳол ҳал этиб бўлмайди. Аммо баъзи бир нарсаларни шу бугуноқ амалга ошириш мумкин. Шу йилнинг ўзидаёқ кам таъминланган оилалар ва ҳомиладор аёлларга, бошланғич синфларнинг ўқувчиларига, ногиронлар ва қарияларга, студентлар ва маориф, маданият, соғлиқни сақлаш ходимларига ёрдам бериш учун давлат, партия маблағлари ҳамда бошқа бюджетлар ҳисобидан бир миллиард сўмдан ортиқ пул ажратилди.

Хусусан, оналарга турли тўловлар ва имтиёзлар учун анчагина маблағ берилмоқда. Бу йилги планда 1—5-синфларнинг ўқувчиларига бепул нонушта уюштириш учун 64,4 миллион сўм, камқонлик касалига дучор бўлган ҳомиладор аёлларга озиқ-овқат ва дори-дармонлар бериш учун 36,6 миллион сўм, болани парвариш қилиш учун қисман ҳақ тўланадиган отпускани бола бир ярим ёшга етгунига қадар кўпайтиришга 110 миллион сўм пул ажратиш кўзда тутилган.

Аҳолига тиббий хизмат кўрсатишни яхшилаш масалалари ҳал этилишини кутиб турибди. Кўп болали оилаларнинг аксарияти истиқомат қиладиган қишлоқ жойларда соғлиқни сақлаш оилавий врачлар ва медицина ҳамширалари хизматини ташкил этиш йўлида ривожлантирилиши кераклигига ишончим комил. Бу борада Фарғона водийси қишлоқларида дастлабки тажриба орттирдик. Бу йил кўп болали оилаларга (10—15 оилага битта ҳамшира) хизмат кўрсатиш учун патронаж меҳр-мурувват ҳамширалари хизмати тузила бошлади. Хизматни республика Қизил ярим ой жамияти йўлга қўйди. Бу йил беш юз нафар патронаж ҳамшира тайёрланади. Республика ҳукумати бу ташаббусни қўллаб-қувватламоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика Министрлар Советининг ер участкалари ажратиб бериш тўғрисидаги қарори оила фаровонлиги ҳақида алоҳида ғамхўрлик бўлди. Бу қарор республика ҳамда ҳар бир оиланинг иқтисодий аҳволини анча яхшилайди. Пахта тайёрлаш планининг камайтирилиши муносабати билан боғдорчилик-полизчилик экинлари майдонларини кенгайтириш, уларни қайта ишлайдиган янги корхоналар яратиш имконияти вужудга келди. Бу йил оилалар шахсий ёрдамчи хўжаликлар учун 25 сотихгача ер олдилар. Буларнинг ҳаммаси аёлларнинг иш билан таъминланишини ошириш, оилаларнинг овқатланишини, айниқса чорвачилик маҳсулотлари, ҳўл мева ва сабзавот тановул қилишини яхшилаш имконини беради.

— Яқин келажакда қандай ишлар бажарилади?

— Биз мамлакат ҳукуматига мурожаат қилиб, аёлларимизнинг бошқа муаммоларини ҳам ҳал этиб беришларини илтимос қилдик. Масалан, очиқ жойларда қишлоқ хўжалигида бажарилган қўл меҳнати учун белгиланадиган ҳақнинг оширилишини сўрадик. Бу эса эркакларнинг ана шу ишларга жалб этилиши, аёлларни қуёш тиғи остида оғир меҳнат қилишдан ҳалос этиш имконини беради. Иттифоқ ҳукуматимиз олдига болалар озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб беришни кўпайтириш ва ана шундай маҳсулотларни ўзимизда, маҳаллий хом ашё ҳисобига ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун машина-ускуналар ажратиб бериш масалалари ва бошқа кўпгина масалалар қўйилди.

Айрим муаммоларни келгусида ўз кучимиз билан ҳал этиш мумкин, деб ҳисоблайман. Республикамиз ҳукумати қишлоқларда янги болалар боғчалари ва мактаблар, касалхоналар ва маиший хизмат комбинатлари қуришни режалаштирди. Маҳаллий хом ашёда қишлоқдаги кичик консерва заводлари ва тикувчилик устахоналари, трикотаж фабрикаларининг филиаллари ишлайди. Меҳнат коллективларининг кенгашлари, корхона раҳбарлари хотин-қизларга эътибор билан муносабатда бўлган жойларда уларнинг масалалари доимо ижобий ҳал этилмоқда. Янгийўл боғдорчилик-узумчилик комплекси, Қўқон шаҳридаги «Большевик» заводи ва «Водоканал» Тошкент трести, Сурхондарё областининг Денов районидаги Собир Раҳимов номли колхоз ҳамда Наманган областининг Уйчи районидаги «Қизил работ» совхози, бошқа бир қанча корхоналар ва хўжаликлар бу соҳада яхши тажриба орттиришган.

Иттифоқ бўйсунувидаги корхоналар ҳам хотин-қизлар муаммоларини ҳал этишда бизга ёрдам берадилар, улар мудофаа соҳасидаги корхоналар фаолияти ўзгараётган шароитда хотин-қизларнинг рўзғор ишларини енгиллаштирадиган техникани ишлаб чиқаришлари лозим.

— Биз ажойиб баҳор байрами арафасида сиз билан учрашдик. Ўзбекистон хотин-қизларига сизнинг қандай истакларингиз бор?

— Мамлакатимиз оғир кунларни бошидан кечирмоқда. Менимча, ҳозирги вақтда сабр-тоқат билан мамлакатимизга ва республикамизга вақтинчалик қийинчиликларни енгишда, умумий хонадонимизни сақлаб қолишда, унинг вайрон бўлишига йўл қўймасликда ёрдам бериш энг муҳимидир. Доно, меҳр-муҳаббатли ва сабр-тоқатли аёлларимиз бунинг уддасидан чиқади. Бизнинг кўп йиллик тарихимизда бунинг ажойиб намуналари бор. Сизга эзгулик, бахт-саодат ва эсон-омонлик тилайман.

К. Маркс номли колхоз раиси, биология фанлари номзоди Ҳабибахон Тошматовани Ленинград районидагина эмас, балки Фарғона областида ҳам кўпчилик яхши танийди. У ўзининг ҳалол меҳнати, одамлар дардини илғай олиши билан эл-юрт эътиборини қозониб келаётган аёлларимиздан.

Ҳабибахон 1968 йили Самарқанд қишлоқ хўжалик институти ветеринария факультетини имтиёзли диплом билан тугатди. Фарғона область қишлоқ хўжалик бошқармасида, Ленинград район ветеринария лабораториясида самарали меҳнат қилди. 1986 йилдан буён колхоз раиси. Қисқа муддат ичида хўжалик иқтисоди кескин кўтарилди.

У фақат пахтачилик билан шуғулланмасдан, бошқа тармоқларни ривожлантиришга ҳам астойдил ҳаракат қилди. Чунончи, водийда кўпчилик эътиборидан четда қолган анжир етиштиришни яхши йўлга қўйди. 5 гектар ердан 1989 йилда 108 минг сўм даромад олинди. Ҳабибахоннинг режалари кўп. Эзгу мақсади — ўзбек деҳқони, қишлоқ аёллари турмушини яхшилаш йўлида астойдил тер тўкиш.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

ҚЎШ НИЯТ

Қарима Тузель посёлкасидаги (Оржоникидзе райони) паррандачилик ишлаб чиқариш бирлашмасига ишга келганига уч йил бўлди. Бундан аввал 12-қишлоқ ҳунар-техника билим юртини тугатгандан кейин икки йил пойтахтдаги «Красная Заря» бирлашмасида тикувчи бўлиб ишлади. У республика марказий статистика бошқармасида саноатда бухгалтерия ҳисобини ўрганди. Замонавий паррандачилик хўжалиги саноат корхонасидан деярли фарқ қилмайди. Шу боисдан ҳисоб-китоб унинг кундалик ишларида муҳим. Карима 1981 йилдан ВЛКСМ аъзоси. Бирлашма йигит-қизлари бултур К. Қошиқовани ўзларига етакчи этиб сайладилар. Айни пайтда у район комсомол комитетининг аъзоси.

Қозоқ қизи Кариманинг қисқача таржимаи ҳоли шундай. Кўриниб турибдики, бунда алоҳида жиҳат йўқ. 1988 йилни бирмунча эсда қолгулик дейиш мумкин. Ўшанда корхонага Голландиянинг «Стаалкат» фирмасидан келтирилган тухумни саралайдиган автомат линия ўрнатилиб, фойдаланишга топширилди. Қошиқова шу цехда ишлайди. Уни паррандабоқар-оператор деб аташади.

— Мазкур линия бир соатда 54 минг дона тухумни саралайди, — дейди цех технологи, бирлашма комсомол комитетининг аъзоси Бахтиёр Мажнунов. — Бу ерда фақат саралаб ва ҳисоблабгина қолмай, балки бир вақтда ювиб, тайёр маҳсулотга уч категория белги қўйилади.

Бирлашма комсомол ташкилоти давр талаби билан ҳамоҳанг яшашга ва ишлашга, меҳнат, ва ижтимоий фаолликни оширишга, ёшлар ҳақида ҳақиқий ғамхўрлик қилишга интилмоқда. Унинг ташаббуси билан яқинда ўтказилган кеча тўғрисида бутун посёлкада гап бўлди. Халқаро хотин-қизлар куни — 8 Мартга бағишлаб катта байрам программаси тайёрланди.

К. Қошиқова бошчилигида комсомол ташкилоти 19-мактабнинг эски икки қаватли биносини пионерлар саройига айлантиришни ва бу ерда турли тўгараклар ҳамда спорт тармоқлари очишни мўлжалламоқда. Болалар эса ўтган йилнинг охирида қуриб битказилган 834 ўринли янги мактаб биносида билим олишмоқда. Лекин ёшларнинг режаси тез амалга ошмайдиганга ўхшайди. Боиси — ўқув даргоҳининг эски биносига райондаги бошқа ташкилотлар, жумладан юқумли касалликлар шифохонаси очишни ўйлаётган соғлиқни сақлаш бўлими ҳам талабгор. «Аҳоли истиқомат жойида бунга ўрин йўқ!» дея жавоб қайтаришди паррандачилик бирлашмаси комсомол комитети ва меҳнат коллективлари кенгаши.

Карима эса ёшларнинг — ҳамқишлоқларининг манфаатлари йўлида ҳамиша, ҳамма жойда курашишга, талашиб-тортишишга тайёр. Уни ташаббускор, тиришқоқ қиз деб бежиз айтишмайди.

— Ҳаётнинг ўзи ҳар куни олдимизга бир муаммо қўймоқда, — дейди К. Қошиқова. — Шунинг учун келгусида ниятимизга янги ният қўшилаверади.

И. АҲМЕТОВ.

Кимки аёл ҳуқуқини ҳимоя қилса,
бола ҳуқуқини ҳам ҳимоя қилган
бўлади, бошқачароқ айтганда—
у келажакни ҳам ҳимоя қилади.

В. ГЮГО.

ҚАРЗДОРЛИК ҲИССИ

Кимки ўз касбига меҳр қўйиб, эл-юрт учун астойдил меҳнат қилса, сира кам бўлмайди. Ўн йилдирки Фориш район босмахонасида линотипчи бўлиб ишлаяпман. Ҳар гал «Чорвадор» газетасини одамлар қўлида кўрсам, қалбим ҳаяжонга тўлади. Дунё янгиликлари, районимизда амалга оширилаётган ишлардан халқимизни хабардор этишга озми-кўпми ҳисса қўшаётганимдан фахрланаман.

1990 йил ҳаётимда ўчмас из қолдирди. Мени ҳамюртларим Ўзбекистон ССР халқ депутати этиб сайлашди. Олий ҳокимият органи аъзолигига номзодимни қўйишга розилигимни сўрашганида дастлаб нима қилишимни билмай қолгандим. Қадрдон жамоам далда бўлди. Депутатликка сайланганимдан кейинги ҳаяжоним эса оламга сиғмасди. Сайловчилар ишончини оқлай оламанми, йўқми, билмадим. Аммо улар олдида ҳамиша қарздорман. Доимо қўлим кўксимда: халқим хизматидаман.

Ҳикоят СУННАТОВА,
Ўзбекистон ССР халқ депутати.

ЧЎЛ ЧИРОЙ ОЧДИ

Биз бу йилги байрамимизни алоҳида мамнуният билан нишонламоқдамиз. Бу бежиз эмас. Чунки биринчи маротаба ҳақиқий демократик сайловларни ўтказдик. Энг муносиб кишиларни халқ депутатлигига сайладик. Иккинчидан, қайта қуриш натижалари кўзга яққол ташланаётгани бизни қувонтирмоқда. Қишлоқ Совети ҳудудидаги «Москва» совхозининг пахтакор ва чорвадорлари ўтган йил план-топшириқларини ошириб бажариб, мўмай даромадга эга бўлишди.

Шу байрам кунлари Ҳамида Кенжаева, Нурпошша Нурметова, Зулайҳо Оллаберганова, Гулистон Отажонова сингари пахтакорларнинг номи алоҳида ҳурмат билан тилга олинмоқда. Улар етакчилигидаги пудратчи звенолар якунланган йилда пахтадан мўл ҳосил етиштирди. Чунончи, Нурпошша Нурметова звеноси гектарига 43,88 центнердан хирмон кўтарди. Зулайҳо Оллаберганова эса энг юқори кўрсаткичга эришди: ҳосилдорлик ўртача 45,84 центнерни ташкил этди.

Совхоз даромади ошаётганлиги туфайли қишлоқларимиз қиёфаси тез ўзгариб бормоқда. Мактаблар, клублар, ҳаммом ва магазинлар қурилди. Хўжалик ўз ғишт заводига эга бўлди. Консерва заводи барпо этилаяпти. Буларнинг ҳаммаси хотин-қизларимизни иш билан таъминлаш, уларнинг моддий ва маънавий турмуш даражасини кўтариш имкониятини яратмоқда.

Биргина «Москва» совхозининг ўзидаги кейинги ўзгаришлар қайта қуришнинг дастлабки меваларидир. Буларнинг ҳаммаси хотин-қизларимизни унумли, сифатли меҳнат қилишга руҳлантирмоқда.

Ж. БЕКЖОНОВА,
Элликқалъа районидаги Элликқалъа қишлоқ Совети ижроия комитетининг раиси.

КАТТА ЙЎЛДА

Оқолтин районидаги Шодлик қишлоқ Совети ҳудудида олти мингдан зиёд аҳоли истиқомат қилади. Чўлқуварлар Абдалин номли ҳамда «Чинобод» совхозларида тер тўкиб, чўлни обод, меҳнаткаш дастурхонини тўкис этиш учун баҳоли қудрат ҳисса қўшишмоқда. Яқинда бўлиб ўтган сайловда 35 нафар меҳнатда илғор, жамоат ишларида фаол номзод қишлоқ Советига депутат этиб сайланди. Уларнинг ўндан зиёди хотин-қизлардир.

Юксак ишончга сазовор бўлган аёлларнинг бугунги қувончлари, ўй-ташвишлари, депутат сифатидаги илк фаолиятлари қандай! Биз ушбу саволлар билан уларнинг ўзларига мурожаат этдик.

Қундуз ХЎЖАБЕКОВА, қишлоқ Совети ижроия комитетининг раиси:

— Чўл — ўз номи билан чўл. Узоқ йиллар Мирзачўлни Мирзагулистонга айлантирдик, дея оламга жар солиб келдик. Албатта, катта ишлар амалга оширилганидан кўз юмиб бўлмайди. Аммо қўриқ ерларни ўзлаштиришда шу қадар кўп камчиликларга йўл қўйилдики, уларни тузатиш учун яна шунча вақт кетмаса, деб қўрқаман. Мисол учун Абдалин номли совхозни олайлик. Ташкил этилганидан бери, яъни ўн йил мобайнида биринчи марта давлат планини ҳалолу пок адо эта олди. Бу ҳам бўлса қайта қуриш шарофатидан. Чунки орада фақат қоғоздагина тоғ-тоғ хирмон уюлган йиллар ҳам бўлган. Афсуски, бундан чўлқувар турмуши фаровон бўлиб қолмади.

Ўтган йил якунларига кўра хўжалик меҳнаткашларига миллион сўмдан зиёд мукофот пули тарқатилди. Йилда қишки юмушлар ўлда-жўлда қолиб кетарди. Бу гал чиллада ҳам иш тўхтаб қолгани йўқ. Заҳматкаш деҳқонларимиз меҳнати рўёбга чиққанидан барча юмушларни ўз вақтида, обитобида амалга оширдилар.

Гапни чўлқуварлар меҳнатидан бошлашимнинг боиси бор. Ҳар қандай шароитда ҳам иқтисодий омил биринчи ўринда туришини тан олгунимизча йиллаб вақт керак. Жамғармадан кўнгил тўлсагина оила мустаҳкам, хонадон баракали бўлади.

Қишлоқ Советимиздаги иккинчи хўжалик — «Чинобод» совхози ҳақида оғиз тўлдириб гапира олмаймиз. Сабаби — ташкил этилганидан буён мўлжалдаги ҳосилни олиб бўлмаяпти. Кимларнингдир ҳайбаракаллачилиги билан очилган совхоз ер шароити оғирлигидан районда энг охирги ўринни эгаллаб келаяпти. Даромадга қараб буромад. Хўжалик муаммолари шу қадар қалашиб кетганки, уларни бартараф этиш учун депутатларимиз тинимсиз изланаяптилар. Вазиятдан чиқишнинг турли йўлларини ўйлаб кўраяпмиз. Тегишли ташкилотлар, партия, совет органларига таклифлар билан чиқаяпмиз. Бунда депутатларимизнинг хизматларини алоҳида таъкидлаш лозим. Уларнинг елиб-югуришлари туфайли совхоз ҳудудидаги Қорақишлоқ қишлоғи аҳолисига шахсий уй-жой қуриш учун 100 минг сўм миқдорида ёрдам пули ажратилди. Бир неча йиллардан бери ҳал этилмай келаётган муаммо — ёпиқ дренажларни капитал ремонтдан чиқаришга киришилди. Бошқа маданий-маиший ишларни амалга оширишда ҳам аёлларимиз фаол иштирок этмоқдалар.

Муҳаббат ЭРМАТОВА, Абдалин номли совхоз биолабораторияси ходими:

— Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советларга сайлов куни ҳаётимда ўчмас из қолдирди. Сабаби — қишлоғимиз аҳолиси менга катта ишонч билдириб, депутатликка сайлади. Сайловдан сўнг биринчи наказни беришганида ҳаяжондан ўзимни йўқотиб қўяёздим. Шунда ижроком раиси Қундуз опага мурожаат этдим. «Менга эмас, сайловчиларинг олдига бор. Нимаики иш бўлса, улар билан баҳамжиҳат ҳал этишга ҳаракат қил», — дедилар.

Опа жуда тўғри маслаҳат берган эканлар. Чунки сайловчилар нияти: ўзлари яшаб турган ВЛКСМ 70 йиллиги кўчасини ободонлаштириш эди. Уйма-уй юриб, одамлар билан суҳбатлашдим. Шанба-якшанба куни барча бирдек кўча атрофини тозалаб чиқдик. Йўлнинг икки четига мевали дарахт кўчатлари ўтқаздик. Афсуски, совхоз марказида оқар сув муаммоси бир неча йилдан бери ҳал бўлмаяпти. Шу боис, кўплаб ўтқазаётган кўчатларимиз ёз чилласига бориб қуриб қолаяпти.

Бошқа масалаларни, айтайлик, ҳашар йўли ёки озроқ маблағ эвазига битадиган юмушларни қишлоқ Совети депутатлари кучи билан бемалол амалга оширса бўлади. Фақат қунт, масъулият, жамоат ишига қизиқиш бўлса бас.

Комсомол аъзосиман, ёшлар, айниқса ёш оилалар менга тез-тез мурожаат этишади. Уларнинг ташвишу қувончлари менга яқин. Шу боис қўлимдан келганича ҳамқишлоқларим оғирини енгил қилишга интиламан. Яқинда совхоз маъмурияти билан уйга муҳтож 25 та ёш оила масаласини келишиб олдик.

Биринчи марта депутат этиб сайланганим туфайли ҳали бу борада етарли тажрибага эга эмасман. Аммо эл-юрт ташвиши, кўпчилик иши учун елиб-югураётганингни ҳис этишнинг ўзиёқ кишига куч-ғайрат бағишларкан.

Замира ШАМСИДДИНОВА, Беруний номли ўрта мактаб бошланғич таълим ўқитувчиси:

— Мен бу ерда уч йилдан бери ишлаяпман. Мактабимиз нафақат районда, балки Сирдарё областидаги намунали илм масканларидан ҳисобланади. Барча синф хоналари, кабинетлар замонавий жиҳозланган. Муаллимлар жамоати иноқ.

Бугунги кунда мактабимизда чўлқуварларнинг 6 мингдан зиёд фарзанди таълим олмоқда. Республика партия ва ҳукуматининг қарорига мувофиқ бошланғич синф ўқувчиларига бепул нонушта ташкил этилиши келажагимиз учун катта эътибор берилаётганидан далолат.

Маориф ходими бўлганлигим, шунингдек депутатлик бурчим тақозосига кўра соҳа камчиликларини бартараф этишга озми-кўпми ҳисса қўшишга ҳаракат қилаяпман. Яқинда Абдалин номли совхоздаги мослаштирилган болалар боғчаси аҳволи билан танишдим. Нисбатан олганда ёмон эмас. Аммо хўжалик ўтган йили яхши даромад қилди. Янги-янги боғчалар қуришга қурби етади. Фикрларимни совхоз директори Жўрақул Тўхтаев тўлиқ қўллаб-қувватлади. Ҳозир янги болалар боғчаси лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрланаяпти.

Яна бир масала: мактабимиз замонавий, барча имкониятларга эга бўлса-да, аҳолининг тез ўсиб бориши туфайли бугунги талабларга жавоб беролмайди. Машғулотларни икки сменада олиб боришга мажбур бўлаяпмиз. Шу боис совхоз ҳудудида янги мактаб қурилишини ҳам тезлаштириш лозим, деб ҳисоблайман.

Шаҳодат ДОМУЛЛАЕВА, тиш доктори.

— Амбулаториямиздаги шароитдан нолимаймиз. Хоналар етарли. Тиббий муолажалар ўтказишда сира қийналмаймиз. Дорихона ҳам ёнгинамизда жойлашган. Учта олий маълумотли врач, 11 та ҳамшира чўлқуварлар хизматида. Бирдан-бир камчилигимиз — «тез ёрдам» машинасидан сира ёлчимаяпмиз. Эскини эплагунча эсинг кетади, деганларидек, беморларга ўз вақтида кўмак беролмай уялиб қолаяпмиз. Область соғлиқни сақлаш бўлими раҳбарлари эса ваъдадан нарига ўтишмаяпти.

Депутат сифатида менга берилган наказлар асосан одамлар саломатлиги учун қайғуриш. Албатта, врач сифатида қўлимдан келган ёрдамни аямайман. Лекин турли касалликларнинг олдини олиш фақат тиббиёт ходимларининггина эмас, бутун жамоатчиликнинг ишидир.

Яқинда бўлиб ўтган биринчи сессиямизда бошқа масалалар билан бир қаторда ободончилик ишларига ҳам алоҳида эътибор берилди. Озодалик бор жойда тани соғлиқ бўлади. Сессия қарорига кўра чигит экиш мавсумигача ҳар шанбани озодалик куни, деб эълон қилдик. Биринчи тадбиримиздаёқ совхоз маркази — Шодлик қишлоғининг каттагина қисми тартибга келтирилди.

Совхозимизда замонавий маданият саройи ишлаб турибди. Шу ерда ёш келин-куёвлар клуби ташкил этиш ниятидаман. Бу хайрли ишга барча депутатларимиз бош қўшадилар, деб ўйлайман. Чунки қишлоқларимиздаги аксарият ёш оилалар бола тарбиясида оддийгина қоидаларни ҳам яхши билишмайди. Натижада гўдаклар ўртасида касаллик кўпайиб кетаяпти. Баъзи оилалар эса одоб-ахлоқ муносабатларини яхши тушунмаганликлари оқибатида ажралишгача бориб етаяптилар.

Хуллас, врач ҳамда депутат сифатида амалга оширмоқчи бўлган режаларим кўп. Энди гап — куч ва имконият топишда, сайловчилар олдида уялиб қолмасликда.

Хатира ИБРОҲИМОВА, «Чинобод» совхози коменданти:

— Илғор совхоз вакилларидан кейин гапириш осон эмас. Хўжалигимиз ташкил топганидан бери кутилган натижаларга эриша олмаяпти. Сабаби битта. У ҳам бўлса иқтисодимизнинг ночорлигидир. Планларнинг сурункасига бажарилмай келаётганлиги туфайли уй-жой қурилиши, бошқа маданий-маиший соҳаларни йўлга қўя олмаяпмиз. Совхозимизда бор-йўғи 96 та уй бор, холос. Шароит йўқлиги сабабли уларда уч-тўрттадан оила истиқомат қилаяпти. Табиий газ, ичимлик сув муаммоларимизнинг энг асосийси.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ҳамда маҳаллий Советларга сайлов арафасида халқ депутатлигига номзодимиз — машҳур ёзувчи Пиримқул Қодировга бутун дардларимизни тўкиб солдик. Ажабмаски, республика олий ҳокимият органи бизнинг совхозимиз сингари аҳволга тушиб қолган хўжаликларга ёрдам бериш ҳақида амалий қарорлар қабул қилса. Акс ҳолда қаддимизни тиклаб олишимиз учун яна неча йиллаб тер тўкишга тўғри келади.

Совхозимиз меҳнаткашлари ёмон ишлаётганлари йўқ. Аммо ер шароити оғирлигидан кўзланган мақсадга етиб бўлмаяпти. Ҳамма ерда хўжалик ҳисоби, ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтилаётган бир пайтда қайси ташкилот давлатдан қарздор совхозга ёрдам бера олади, дейсиз.

Халқимиз — меҳнатсевар, ерга меҳр қўйган. Шароит шунчалик оғир бўлишига қарамай 110 хўжалик шахсий уй қуриш учун ер сўраб, ариза берди. Совхоз маъмурияти, қишлоқ Совети улар илтимосини қондирди. Ёрдам учун 100 минг сўм маблағ ажратилди. Ҳар бир оилага 0,25 сотихдан томорқа берилди. Бунинг учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетидан хўжалигимиз аҳли ниҳоятда миннатдор.

Албатта, барча муаммоларни бирданига ҳал қилиб бўлмайди. Лекин энг зарурлари учун имконият қидириб топиш депутатларимизнинг бош вазифасидир. Қишлоқ Советимиз ҳудудида иккита совхоз жойлашган. Аммо район марказига элтувчи автобус қатнови йўлга қўйилмаган. Ҳеч бўлмаса битта автобус мунтазам юриб турса ҳам чўлқуварлар мушкули анча осонлашган бўлурди.

Дилором ТОЖИБОЕВА, хотин-қизлар кенгаши раиси:

— Кейинги йилларда ўзбек аёли ўз жонига қасд қилиши, ҳатто ўзига ўзи ўт қўйиши ҳеч кимни ажаблантирмай қўйди. Негаʔ Газета, журналлар, радио, телевидение бундай мудҳиш воқеаларнинг олдини олиш учун оламга жар солаяпти. Аммо жойлардаги партия, совет органлари хотин-қизлар билан ишлашни ўз ҳолига ташлаб қўйишган. Номига икки-уч йиғилиш ўтказиш билан иш битиб қолмайди.

Бу — масаланинг биринчи томони. Яна бири — қишлоқ аёлларининг аксарияти ўта тортинчоқ. Ўз фикрларини ҳатто эрларига очиқ баён қилишолмайди. Кун бўйи энг оғир юмушлар билан банд бўлиб, ўзига оро бериш, дам олиб, кўнгил ёзиш ҳақида ўйлашга вақт ҳам, имконият ҳам тополмайди.

Менинг депутат сифатидаги бирдан-бир мақсадим — аёлларимизни асрий «уйқудан уйғотиш». Бу — эринг билан ўз ҳуқуқингни талаш, дегани эмас, албатта. Жамиятимиз келажаги — фарзандлар тарбияси билан машғул аёллар осойишталиги ҳақида барча бирдек шуғулланиши даркор. Ўйлайманки, республикамизнинг янги сайланган парламенти аъзолари маҳаллий шароитдан келиб чиқиб, оналик ва болалик муҳофазасига оид янги қонунлар қабул қиладилар.

Шодлик қишлоғи депутатлари яна кўплаб муаммолар, режалар ҳақида фикрлашдилар. Олдиларида турган вазифалар ҳақида жонли баҳс-мунозаралар бўлиб ўтди. Муҳими,— маҳаллий Совет вакилининг қўлидан нима ҳам келарди, деган эскича тушунча уларга бутунлай ётлигидан мамнун бўлдик. Суҳбатдош депутат аёлларимизни, улар орқали Шодлик қишлоқ Совети ҳудудидаги барча хотин-қизларни анъанавий байрам 8 Март билан самимий қутладик.

Т. АБДУРАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Дил рози

СИЗ МУДОМ КЎНГИЛДАСИЗ

Ўзбек қизлари... «Тарихингдир катта достон» деб мақталган азим халқим ижодкорисиз, кўҳна дунё юкларини кифтда кўтарган, умидбахш истиқболга дадил йўл олган элу юртим мададкорисиз. Мир Алишер ғазалининг илҳом париси, ал-Беруний, Ибни Сино кашфига машъал, Улуғбекнинг кўзларига кўринган юлдуз сиз эмасми, қани айтинг, ўзбек қизлари!

Минг йилларнинг нарёғида бобокалонлар она дея, модар дея мақташди сизни. Кўҳна тарих унутмагай хизматингизни!

Чунки...

Оқ ҳарир бир либос кийиб рақсга тушишдан, олий анжуманлар минбаридан қуруқ сўзлашдан, фарзанд кўриб бешик узра алла айтишни, келинбарон оқшомида ялла айтишни афзал тутиб келдингиз мудом. Сиз тоғларда лола эмас, ўтин тердингиз, мушук-маймун эркаламай, сигир боқдингиз. Шу боиским оқ сут ичган халқим қалби ҳамиша оппоқ. Сиз циркларда, киноларда санқиб юришдан, далаларда ўт юлишни, кетмон чопишни, жазирама иссиқ кунда пахта теришни бурч деб билдингиз, шундай қилдингиз. Денгиз бўйи, оромгоҳда ҳордиқ чиқармоқ, тўлқинларда қулоч ёйиб яйраб сузишдан, ҳаё билмас дийдаларда қора кўзойнак, ним яланғоч қумлоқларда кўкка тикилиб, маънилардан анча узоқ хаёл суришдан, қора қозон қайнасин деб кечаю кундуз, соҳибингиз ёнбошида меҳнат қилишни, заҳарланган, дардчил, нимжон жигаргўшани исириқда даволашни аъло кўрдингиз. Шундай экан, сизни қўйиб кимни мақтайлик?!

Куни кеча сайлов бўлди жумҳуриятда. Парламентга даъво қилган беш юз кишидан қирқ нафарга етар-етмас ўзбек қизлари... Юксалмоқни орзу қилган саноатимиз вакиласи эрур: Тошкент чарм ва мўйна буюмлари заводининг бичиқчиси Сожида Зиёева, Хўжайлининг йигирув-тўқув фабрикасида ип ўровчи Гулнигор Оразбоева, Фарғона «Газоаппарат» заводи пайвандчиси Осиё Эргашева, Шаҳрисабз «Ҳужум» бадиий буюмлар фабрикаси тўқувчиси Зубайда Шарипова... Нақадар камчиликсиз, ишчи қизлар вакиласи Олий Советда! Ваҳоланки, енгил саноат корхоналарида чанг ютиб, шовқиндан қулоғи битиб, мато тўқиётганлар саноғига етиб бўлмайди.

Бахтимизни, тахтимизни, аҳдимизни эгаси — оқ пахтага сажда қилувчилар-чи? Миллион-миллион тонналарни яратадиган колхозчи, бригадир, механизаторлар Сизлар эмасми? Ҳазораспнинг «Ленинград»идан Норпошша Иброҳимова, Хонқанинг «Октябрь 40 йиллиги» колхозидан Зулфия Иброҳимова, Боёвутдаги Руцкий номли совхоздан Фотима Мирзаева, Иштихоннинг «Правда»сидан Очилой Мусаева, Янгийўлдаги Ленин номли хўжаликдан Холида Нишонбоева, Попнинг «Ленинград» колхозидан Дилором Раҳматова, Беруний «Правда»сидан Рўзигул Рейимбоева, Ғалаба районидаги «Коммунизм» совхозидан Замира Рўзматова, Фарғона районидаги «Фарғона» хўжалигидан Маърифатхон Сайфутдинова, Қизилтепанинг «Бухоро»сидан Мунаввар Холмуродова, республика халқ депутатлигига сайланганингиз билан сизни яна бир бор муборакбод этамиз.

Жамоат чорвасида меҳнат қилаётганларнинг ҳам аксарияти аёллар. Оқ чашма ижодкорлари — сигирсоғарларнинг вакилалари ҳам Олий Совет ҳал этадиган муҳим, масалалар муҳокамасига иштирок этишларидан мамнунмиз. «Зомин» совхозидан Бувнор Йўлдошева, Сариосиё районидаги «Коммунизм» совхозидан Зулхумор Ниёзова, Бахмалдаги «Гулбулоқ»дан Муяссар Отақулова, Қуванинг «Ўзбекистон»идан Эътибор Тешабоева, Бекободдаги Ленин номли хўжаликдан Анаржон Умбатова, Ғаллаорол паррандачилик фабрикасидан Сайёра Бобомуродова парламентимиздаги баҳсларда чорвадорларимиз манфаатларини астойдил ҳимоя қилишларига ишончимиз комил.

Ёш авлодга таълим-тарбия бериш ишига бутун умрини бахшида этган Оқдарё районидаги 26-мактаб ўқитувчиси Ойгул Маматова, Термиз районидаги Ҳамза номли ўрта мактаб муаллимаси Хайриниса Қиличева, Ангор район К. Маркс номли колхоз болалар боғчасининг мудираси Шарофат Норбоевалар халқ таълимини, Ғузор район марказий касалхонаси бош врачи Санобар Сафарова табобатни ривожлантириш учун парламентда талашиб тортишиб иш кўришлари турган гап.

Ўзбек қизлари...

Нодираю Маҳзунадан тортиб Зулфия, Саида Зуннуновагача ажойиб шоираларни, Ҳадича Сулаймонова, Зулфия Умидова сингари олималарни жаҳонга берган заҳматкаш халқ фарзандлари! Сизни 8 Март байрами билан табриклай бошлаганимизга юз йилдан ошиб кетди. Ҳар гал шу айёмда тоғ-тоғ ваъдалар берамиз, мушкулингизни осон қиламиз, деб қасамёд этамиз, лекин депутатликка мункиллаб қолган саксон яшар чолни сайлаймиз-у, сизнинг йўлингизга тўғаноқ бўламиз. Турмуш-шароитингизни яхшилашга, иш соатингизни камайтиришга онт ичамиз-у бола боқишни, таом тайёрлашни, дала, ферма, ишлаб чиқариш юкиниям яна алдаб-сулдаб зиммангизга юклаймиз, орден-медаллар, мукофоту мақтовлар ўзимиздан ортмайди.

Қайта қуриш, демократия ва ошкоралик бўрони барча иллатларимизни очиб ташлаяпти. Зораки, сизга нисбатан ўтмишда бўлган адолатсизликларга ҳам барҳам берса!

Ўзбек қизлари...

Не бўлсаям, Сизга табрик ва олқиш! Ҳамиша ва ҳар қачон, қаерда бўлмайлик, Сизнинг номингиз, меҳрингиз, йўқ, ўзингиз қалбимиз тўридасиз. Биз нимагаки эришган бўлсак, муҳтарама онахонлар, меҳрибон опа-сингиллар, сизнинг меҳр-муҳаббатингиз туфайли эришдик. Бизни дунёга келтирганингиз, одам қаторига қўшганингиз, номимизни элга танитганингиз учун ҳузурингизда ер ўпиб таъзим қиламиз! Бахтимизга омон бўлинглар!

Наримон ОРИФЖОНОВ,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими.

Тонгда эсган фарахбахш
шамол
Новдаларда ундиради бол,
Муҳаббатдан куйлайди
қўшиқ,
Унга ҳамроз баҳор ва
висол.

А. ТЎРАЕВ олган суратлар.

ДИЛБАР ИСМ СОҲИБАЛАРИ

Жаҳонда энг улуғ зот онани, севикли маҳбубани ва умуман аёлни эъзозлаб не-не буюк алломалар ажойиб фикрларни айтмаган дейсиз. Улуғ адиб Максим Горький: «Ердаги барча гўзалликлар аёлга муҳаббат туфайли юзага келган», деган эди. Дарҳақиқат, муҳтарамаларга муносабат — инсоният ахлоқининг гултожи. Бу эъзоз эса чексиз ва сарҳад билмайди.

Аёлни эъзозлаш, аслида унинг гўдаклик давридан бошланади. Дунёга келган мурғак жонни дастлаб иккита чексиз меҳр кутиб туради. Бири — онанинг оқ сут тўла кўкраги, иккинчиси — муносиб исм! Она сути фарзанд учун вақтинчалик озуқа, аммо бу қарзни оқлаш бир умрга татигулик фарздир.

Фарзандга берилган исм эса, кишига абадий эш ва йўлдош. Инсон исми у жисмонан ўлгандан кейин ҳам барҳаёт бўлиб қолиши мумкин. Бунинг учун инсон ўз номини халққа қилган эзгу ишлари билан улуғлай олиши керак. Бундай кишиларнинг исмлари, одатда тарих саҳифаларига ёзилади. «Қоғозда ёзилиб қолган яхши ном тамом бўлмайдиган умрдир», дейилган халқ ҳикмати замирида асли мана шу мазмун ётади.

Ҳар қандай исм аввало кишиларни бир-биридан ўзаро ажратиш, фарқлаш эҳтиёжи туфайли қўйилади. Шу билан бирга у инсонга меҳр ва муҳаббатнинг, ҳурмат ва эъзознинг ноёб тимсоли ҳамдир. Ўзбек тилида исмлар ниҳоятда кўп ва хилма-хил. Ушбу сатрлар муаллифи ҳозирга қадар 20 мингга яқин ўзбек исмларини тўплашга муваффақ бўлди. Аёлларга қўйиладиган исмларнинг ўзи тилимизда 6 мингдан зиёд.

Бугун қизларимизга қўйилиши одат бўлган кўркам исмлар ҳақида сўз юритмоқ ўринли.

Улуғ бобомиз Алишер Навоий қизларимиз исмидан фахрга тўлиб, шундай ёзган эди:

Дилорому Дилорою Дилосо,
Гуландому Паризоду
Сумансо.
Паричеҳру Паризоду
Париваш,
Парипайкар зиҳи ўн исми
дилкаш.

Ҳа, дарҳақиқат, ғоят чиройли исмлар! Бундай номларда халқнинг чинакам даҳоси, гўзалликка, нафосатга ошиқлиги, аёл зотига чексиз меҳр-эъзози акс этган. Бизда қизларни энг нодир ва энг ноёб нарсаларга қиёс қилиш ҳамда ўшанга мос равишда номлаш кенг тарқалган: Гавҳарой, Гавҳарзод, Ганжина, Дурбиби, Дурдона, Дурзода, Дурнисо, Ёқутхон, Жавҳарой, Жавоҳира, Заргул, Зарбиби, Заркумуш, Зарсулув, Зарҳал, Инжубека, Биллурой, Кумуш, Лаъли, Марварид, Маржоной, Олмосхон, Олтиной, Сафарой, Тиллахон, Қандилхон, Динора, Ақиқа, Нодира...

Ким ўз қизининг кўркам, кўҳлик бўлиб ўсишини истамайди дейсиз. Бу орзу тилимизда Кўркамой, Барно, Бибисулув, Сулувгул, Чинсулув, Чиройхон, Жамила, Зайнаб, Зебо, Зебогул, Латифа, Латофат, Нафиса каби исмларни юзага келтирган.

Гўзаллик ва нафосатнинг тимсоллари кўп. Булар орасида ёруғлик, нур, тиниқлик ва поклик, унинг рамзи бўлмиш оқ ранг алоҳида ўрин тутади. Шу сабабли халқимизнинг ўз қизларини нурга қиёс қилишида ҳикмат кўп: Нури, Нургўзал, Нуржамол, Нуржаҳон, Нуринисо, Нурия, Нурлиғоят, Нурсулув, Нурхон, Нурқиз, Ойдин, Ойнур, Анвара, Зиёхон, Мунаввар, Равшаной... Тиниқлик, софлик тушунчалари билан боғлиқ бўлган ҳолда юзага келган Зилола, Мусаффо, Ойзилол, Ойтоза, Покиза, Тиниқой, Тиниқгул, Тозагул каби номлар дарҳақиқат чиройли, қизларимиз учун муносиб. Оқ ранг нафақат поклик тимсоли, балки у яхши ният, орзуларнинг, нафосатнинг ифодаси ҳамдир. Оппоқ, Оппоқгул, Оқбека, Оқбиби, Оқгул, Оқбилак, Оқгўзал, Оққиз каби исмларни тилга олишнинг ўзи инсонни қандайдир нафис хислатларга, яхшилик ва эзгуликка ундайди.

Иффат ва ҳаё, меҳрибонлик ва дилкашлик, нозу назокат қизларни безовчи, уларга чексиз меҳру муҳаббат, турмушда бахту саодат келтирувчи инсоний фазилатлардир. Қизларимиз бу хислатлар соҳибаси бўлишини орзу қилиш тилимизда бир қатор дилбар исмларни пайдо қилган. Мана улар: Бокира, Гулҳаё, Ибогул, Ибоча, Иффатхон, Дилқиз, Дилҳавас, Меҳрибон, Меҳринисо, Мурувват, Аниса, Мухлиса, Мушфиқа, Мунтазат, Оқният, Оққўнгил, Оқмурод, Оқюрак, Садоқат.

Ҳамма ўз қизининг келажакда эътиборли, мафтункор, ўзгаларда беғубор ҳавас уйғотувчи инсон бўлиб ўсишини истайди. Бундай орзулар тилимиздаги мана бу исмларда ёрқин ифодасини топган: Маҳлиё, Мафтуна, Дилрабо, Диловар, Назокат, Нозанин, Нозли, Нозбиби, Нозлигул, Рухсора, Сарвиноз, Дилфуза, Дилбар, Ҳаёхон, Жонона, Машҳура, Мақбула, Наззора, Париваш, Эътибор, Эҳтиром ва бошқалар.

Доно халқимиз ўз қизларини эъзозлаб, эзгуликлар тилаб, нималарга қиёс қилмаган? Биз уларни Гулдаста, Дастагул, Атласхон, Рубоба, Фасоҳат, Нозгул, Нозикгул, Санамой, Бусанам, Гулсанам, Ойсанам, Тўтиё, Кокила, Феруза деб атадик, аммо кўнглимиз тўлмагандек бўлди. Шунда табиатнинг энг кўркам онлари бўлган фасллар, ажойиб маконлар, гўшалар номига нисбат бердик: Баҳора, Баҳоргул, Гулбаҳор, Кўкламой, Навбаҳор, Наврўзой, Ойбаҳор, Субҳи, Субҳида, Субҳинисор, Бахмалой, Бўстонжон, Бўстоной, Гулзор, Гулистон, Гулбоғ, Мамлакат, Диёра, Манзила, Нанзилой, Чаманой, Чамандаой...

Қизларга нафис, кўркам исмлар ахтарар эканмиз, баъзи қушлар, жониворларнинг номлари ёрдамга келди ва тилимизда бир қатор исмлар туғилди: Суқсурой, Туйғуной, Тўтихон, Қалдирғоч, Қумри, Қуринисо, Қундузхон, Олмахон, Чаросхон, Чинора, Шамшод, Санобар...

Халқимиз ўз қизларига дилбар исмлар излаганда ердаги нафосат тимсоллари камлик қилиб қолгандай бўлди. Ўшанда уларни кўкларга кўтариб улуғлайдиган бўлдик: Юлдуз, Кунсулув, Ойқиз, Ойбону, Офтоб, Шамсия, Шамсирўй, Шамсинур, Қуёшхон, Ҳилола, Ҳулкар, Ситора, Сайёра, Сурайё, Хуршида, Чўлпоной, Зуҳрахон, Моҳбуви, Моҳижамол, Моҳинур, Кавкабой каби исмларни бериб, кўнглимиз бироз таскин топди. Аммо аста-секин нафосатнинг бетакрор рамзи кўкдаги «ой», ерда эса «гул» эканини маълум бўлиб қолди.

Ана ўшанда чинакамига шодланиб, яйраб кетдик. Бу кашфиётимизни ҳам азиза аёлларимизга совға қилишга шошилдик. «Ой», «гул» сўзлари иштирокида юзлаб исмлар ясадик. Бу номлар, дарҳақиқат, ғоят мазмундор ва кўркамдир: Гуласал, Гуландом, Гуланбар, Гулбека, Гулбегим, Гулбоз, Гултоза, Гулбодом, Гулбону, Гулгуна, Гуллола, Гулниҳол, Гулранг, Гулсафсар, Гулсаҳар, Гултер, Гулшода, Гулқиз, Гулғунча, Гулқаҳқаҳ, Гулнаҳор, Гулбарра... Мана «ой» сўзидан ясалган оламга татирлик нафис номлар: Ойбиби, Ойбека, Ойбуви, Ойбўлсин, Ойгул, Ойзода, Ойпарча, Ойсийна, Ойсулув, Ойчеҳра, Ойзебо, Ойжамол, Ойпари, Ойравшан, Ойрухсор, Ойбарно.

Халқ ўз қизларига қанчалик чиройли, мазмунли исмлар топмасин, бу йўлдаги эзгу изланишларини тинимсиз давом эттирган. Натижада тилимиз кўпгина теран мазмунли ажойиб номлар билан янада бойиб борган. Бундай исмларни тилга олишнинг ўзи одамда қандайдир мамнунлик, илиқ ҳиссиёт уйғотади, киши қалби фахр ва ғурурга тўлади. Мана улардан баъзи намуналар: Болчучук, Гулбадан, Гултоза, Норгўзал, Меңгсулув, Норсулув, Норчучук, Олтинсоч, Оқкумуш, Оқхол, Тўқсулув, Холчучук, Қаламқош, Қоракўз, Қорасоч, Хушқадам, Иқболой, Фароғат, Масрура, Хуррамхон, Фозила, Шоира, Адиба, Оқила...

Байрамингиз муборак бўлсин, дилбар исм соҳибалари!

Эркин БЕГМАТОВ,
филология фанлари доктори.

ЭЪЗОЗ

Ҳаётимизнинг бирор кунини ҳам алоқа хизматисиз тасаввур қилиш мумкин эмас. Газета ёки хат ўз вақтида етиб келмаса, диққатимиз ошади, пенсиялар ва нафақалар олиш муддати етганда эса йўлга қараймиз. Алоқачиларнинг иши эса биз ўйлаганимиздан анча мураккаб ва масъулиятли. Юзлаб идора ва ташкилотларнинг бир маромда ишлаши, хонадонлардаги кайфият ана шу заҳматкашлар зиммасида. Бу Раиса Сидельникованинг доим ёдида. У ўз касбига ихлос қўйиб, эл эъзозини қозонаётган фидойи аёллардан.

— Бизнинг ишимиз нозик ва серташвиш, — дейди Сирдарё район алоқа хизмати бўлими мудири Р. Сидельникова. — Сабаби — аҳолига газета ва журналларни, хат-хабарларни вақтида етказиб бериш учун аниқ маром бўлиши керак. Ҳар куни 32,5 минг нусха матбуот нашрлари, 6,9 мингта хат-хабар тарқатамиз. Унинг асосий қисми аёллар зиммасига тушаяпти. Очиғини айтганда, ишимизда муаммолар кўп. Аҳолининг ўсиб бораётган талабидан орқада қолаяпмиз. Чунончи, январь ойида «Правда», «Известия», «Совет Ўзбекистони» каби газеталарни тарқатишда узилишга йўл қўйдик. Шу боис аввало моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, алоқачиларнинг турмуш шароитларини яхшилашга эътибор бериш лозим, деб ўйлайман. Ана шу муаммолар ҳал этилганда ишимиз янада яхшиланади, аҳоли биздан миннатдор бўлади.

Р. СОАТОВ.

ҚИЗЛАР МУШОИРАСИ

ИЛТИЖО

Баҳор, фақат ўрикларнимас,
Фақат тоғлар, кенгликларнимас,
Ғамгин, ўксик дилларни гуллат,
Из тушмаган йўлларни гуллат!
Токи ўша сўлғин чеҳралар,
Ўша кўклам кўрмаган кўнгил,
Сочларига оқлар оралаб,
«Севги йўқ»,- деб йиғлаган сингил.
Сенинг борлигингга ишонсин,
Сеҳргарлигингга ишонсин. . .

Дилорам ЭРГАШЕВА.

ЧАНҚОВУЗ

Чанқовузжон, чанқовуз,
Тилгинамда сайрайсан.
Чанқовузжон, чанқовуз,
Дилгинамдай сайрайсан.
Сен— олис болалигим
Қалбда сурури қолган.
Ўшал гуллолалигим
Очилиб гул-гул ёнган.
«Биёв-биёв» қўшиғинг
Бирам ажиб, ёқимли.
Сен интизор ошиқнинг
Ҳасрати, қалб ёлқини.
Уялиб айтолмаган
Сўзларим тилингдадир.
Тил билан айтолмаган
Ҳисларим тилингдадир.
Чанқовузжон, чанқовуз,
Беғубор болалигим...

Момохол ЭЛМУРОДОВА.

КУЮНЧАК

Уйда ҳам, ишда ҳам баъзилар менга:
«Бунча куюнчаксан», — дейишар
доим.
Бедор тунларимни улайман тонгга,
Буни бемориликка йўйишар доим.
Ҳозир мудрамоқнинг фурсати эмас,
Чунки яшаш учун яралган одам.
Куймасанг, ёнмасанг, ҳаёт сезилмас,
Ахир, ой, қуёш-ла мунаввар олам...
Қамар ҳам, башар ҳам мангу
уйғоқдир,
Мен ҳам ўшаларнинг кичик парчаси.
Юрагим гурсиллар, қалбим қайноқда,
Бир кун рўё бўлиб қолар барчаси.

Раъно ЖУМАНИЁЗОВА.

ТЕЛБА

Кўчаларда тентир бир аёл
Армон ёйиб елкаларига.
Етиб олиб сўради хаёл
Кенг кўчанинг йўлкаларига.
Дунёда у бир эркак учун,
Фарзанд учун жон нисор этган.
Оғир кунда ҳар икки номард
Остонадан бош олиб кетган.
Ўғил ҳазар қилар онадан,
«Жинни» дейди, айтмас отини.
Орн келмас сира эркакнинг,
Санқиб юрар телба хотини.
Кўзларида кулфат кулади,
Юзларида ҳасрат қатма-қат.
Телба бўлиб қолган бўлса ҳам,
Ўз уйига қилмас хиёнат.
Садоқатни телба аёлдан
Ўрганиш-чун асрагин, ҳаёт!
Имони йўқ, субутсиз бўлса,
Ҳеч қолмасин эркак деган зот.

Наима РАҲМОНОВА.

ОЛАМ ТУТУН...

(Афғонистондан қайтмаган водиллик йигитнинг онаси тушида айтганлари)

Баҳор келдими она, мен тўймаган тупроққа,
Кўзингизга ёш олиб мени этдингизми ёд!
Укаларим чиқишиб гул тергали Гултоққа
Бир қучоқ «Наврўзгул»ла сизни этишдими шод!
Қучоқ-қучоқ шодликлар, она, қайларда қолди!
Дегандим: ўғлимга тўй қиламан қайтсам омон.
Бўйи ўсиб беқасам тўн ҳам кийиб олгандир,
Энди чексиз ташвишда қолдингизми, онажон!
Мени соғинсангиз гар, юлдузларга боқингиз,
Замину жаҳон ёнар, юлдузлар бағри бутун.
Кифтимда ёнади Ер, ташлаб юборолмайман,
Ёнади етти фалак, Ер тутун, олам тутун...

Мўътабар ҒУЛОМОВА.

БИР КАММИ?

Қаён кетмоқдадир
дайди шамоллар!
Мени қийнаб қўйди
чексиз хаёллар.
Ўтиб кетармикин
бу ҳазин онлар!
Бизни шу аҳволга
солди ёмонлар.
Чўғларда қийналиб
ёнганим камми,
Ё ишқ ҳам дунёдек
асли бир камми!

Лола РАСУЛОВА.

ВИЖДОН НИДОСИ

Руҳим ранжиб қолса
дунё юкидан,
Агар ташлаб кетса
мени қатъият,
Виждон видолашса
вужуд ҳукмидан,
Шукрим шукуҳидан
сўнса гар шиддат,
Азоб дунёсида қолай
бепаноҳ,
Ногаҳон зарбани енггунча
қудрат!

Машҳура ҲАЙДАРОВА

СУРАТДА: Бўстонлиқ районидаги 3-мактабнинг 5-«Б» синф ўқувчиси Дилфуза Аҳмедова онажонига совға тайёрламоқда.

И. ПОРТНОВ олган сурат.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Мамлакат биринчилигининг олий лигасида бу йил 14 команда иштирок этмоқда. Улар ўртасида ғолиблик учун кураш қизғин тус олиши ҳозирданоқ аёнлашди. Дастлабки тур тўпларга бой бўлгани шундан далолат. Олий лига мусобақаси олти матч билан бошланди. Уларда дарвозалар 21 маротаба ишғол этилди. Тўпларнинг ўн учтаси мезбонлар, саккизтаси эса меҳмонлар ҳисобига ёзилди. Бу ҳар бир учрашувга ўртача 3,5 тадан тўп тўғри келиши демакдир.

Бу йилги мавсумни Москванинг уч командаси — МАСК, «Спартак», «Торпедо», «Черноморец» (Одесса) коллективлари муваффақиятли бошладилар. Улар рақиблари устидан ғалаба қозониб, жамғармаларига дастлабки қимматли очколарни ёзишди. Донецкнинг «Шахтёр», Москва ва Минскнинг «Динамо» командалари илк учрашувлардаёқ мағлубиятга учрадилар.

Аммо коллективларнинг имкониятлари ҳақида ҳозир бирон-бир аниқ фикр билдириш қийин. Кимнинг нимага қодирлигини келгуси учрашувлар кўрсатади.

ХОККЕЙ

Шайбали хоккей бўйича олий лига биринчилигида иккита учрашув бўлиб ўтди. Уларда олтин медалга даъвогарлик қилаётган командалардан иккитаси қатнашди. Чунончи, Москвада СССРнинг кўп бор чемпиони — МАСК хоккейчилари кучли ўн коллектив ўртасидаги баҳсларда охирги ўринда мустаҳкам жойлашиб олган Минск динамочилари билан учрашдилар. Армиячилар меҳмонларни 6:2 ҳисобида енгиб, қимматли икки очкони қўлга киритдилар. Бу ғалабадан сўнг улар жамғармасидаги очколар 68 тага етди.

Бу турда олтин медалга даъвогарлардан яна бири — «Химик» (Воскресенск) командасининг омади келмади. У Киевда маҳаллий «Сокол» клубига 3:4 ҳисобида ютқазиб қўйди. Аммо «Химик» ҳамон иккинчи ўринни банд этиб турибди.

Қисқаси, мамлакат биринчилигининг олтин медали учун кураш бу йил ҳар қачонгидан қизимоқда. Мавсум яна уч турдан сўнг тугаши керак. Аммо қайси коллективнинг ғолиб бўлиши ҳануз ноаниқ.

Тўпли хоккей бўйича мусобақада ҳам аҳвол шундай. Кучли командалар ўйинлар жадвалининг юқори қисмида ғуж бўлиб боришаяпти. Ҳозирча Олмаота динамочилари пешқадамдирлар. Кейинги ўринларда Свердловскнинг АСК, Красногорскнинг «Зоркий», Москванинг «Динамо», ниҳоят, СССРнинг кўп бор чемпиони — Красноярскнинг «Енисей» командалари боришаяпти. Улар ўртасидаги фарқ 3—4 очкони ташкил этади, холос. Бунинг устига коллективларнинг айримлари кўп ўйнашган бўлса, бошқалари, бунинг аксича, учрашувларни кам ўтказганлар. Чемпионат эса тобора ниҳоясига яқинлашмоқда. Чамаси, унинг ғолибию совриндорлари охирги турда маълум бўлса керак.

ҚЎЛ ТЎПИ

Чехословакияда спортнинг бу тури бўйича жаҳон биринчилиги ўтаяпти. Совет спортчилари муваффақиятли қатнашаяптилар. Улар ҳозиргача барча учрашувларда ғалаба қозонишди. Мамлакатимиз вакиллари куни кеча иккинчи ярим финал матчида ҳам уюшқоқлик билан ўйнаб, зафар қучишди. Улар бу сафар Югославия терма командасини 24:22 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Муҳаррир ўринбосари
Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р 01151. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д 1151 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12